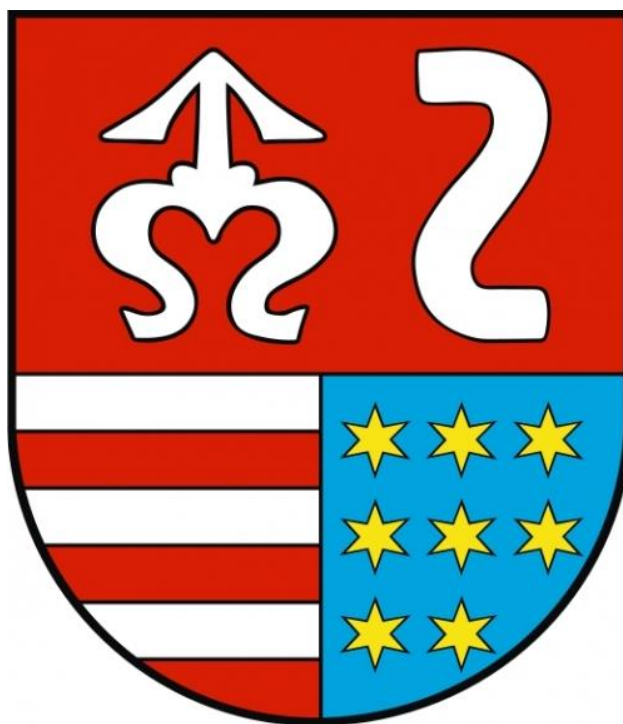

Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego

na lata 2023 – 2031

Projekt

Szydłowiec 2023 r.

**Opracowanie wykonano
przez zespół konsultantów**

**przy współpracy pracowników
Starostwa Powiatowego w Szydłowcu**

Szanowni Państwo,

Przekazuję w Państwa ręce **Strategię Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023-2031**. To opracowanie ma niezwykle istotne znaczenie dla naszej „małej ojczyzny”. Po pierwsze Strategia wyznacza kierunki rozwoju dla Powiatu, po wtóre proponuje szczegółowy plan działań, jaki będziemy realizować w nowej perspektywie budżetowej Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027. Strategia została przygotowana w ważnym momencie, gdyż właśnie w 2023 r. rozpoczynają się pierwsze konkursy na dotacje. Jest to ogromna szansa i wyzwanie. Efektywne sięganie po środki unijne poprawia jakość życia mieszkańców. Dlatego też zachęcam wszystkich, abyśmy ten czas wykorzystali i wspólnie dołożyli starań, aby nasz Powiat był nowoczesnym i przyjaznym miejscem.

Dziękuję wszystkim, którzy włączyli się w proces kreowania nowej strategii rozwoju.

Starosta Szydłowiecki

Spis treści

WSTĘP	7
UWARUNKOWANIA, WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ	8
UWARUNKOWANIA I METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU POWIATU	8
WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ	10
ANALIZA SWOT POWIATU	12
ZAŁOŻENIA PLANISTYCZNE POWIATU	18
OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2030+.	
INNOWACYJNE MAZOWSZE	18
WIZJA I MISJA ROZWOJU	25
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU POWIATU	26
MODEL STRUKTURY FUNKcjONALNO – PRZESTRZENNEJ POWIATU	29
PLAN PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I NIEINWESTYCYJNYCH	42
REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	51
ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU POWIATU SZYDŁOWIECKIEGO Z AKTUALNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE LOKALNYM, REGIONALNYM, KRAJOWYM I EUROPEJSKIM	55
SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	65
REALIZACJA, MONITORING I EWALUACJA	65
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	67

Plac M. Konopnickiej 7, 26-500 Szydłowiec

Zarząd Powiatu w Szydłowcu

Włodzimierz Górlicki
Przewodniczący Zarządu Powiatu w Szydłowcu
Starosta Szydłowiecki

Anita Gołosz
Wicestarosta

Barbara Majewska
Członek Zarządu

Krzysztof Rejczak
Członek Zarządu

Karol Siebyła
Członek Zarządu

Sekretarz - Teresa Milczarska

Skarbnik - Dorota Jakubczyk

RADNI RADY POWIATU W SZYDŁOWCU

VI KADENCJI 2018 - 2024

- 1. WOŹNIAK Roman Bogusław- Przewodniczący Rady**
- 2. MAMLA Dariusz - Wiceprzewodniczący Rady**
- 3. GÓRLICKI Robert Maciej- Wiceprzewodniczący Rady**
- 4. BASIAK Remigiusz Józef**
- 5. BAŃK Zdzisław Tadeusz**
- 6. FIGARSKA Alicja**
- 7. GOŁOSZ Anita Elżbieta- Wicestarosta**
- 8. GÓRLICKI Włodzimierz- Starosta Szydłowiecki**
- 9. KORNATOWSKI Piotr Walenty**
- 10. KOWALIK Joanna Nina**
- 11. MAJEWSKA Barbara- Członek Zarządu**
- 12. REJCZAK Krzysztof Leszek- Członek Zarządu**
- 13. SIEBYŁA Karol Arkadiusz- Członek Zarządu**
- 14. SIERAWSKI Cezary Włodzimierz**
- 15. SOBUTKA-KLEPACZEWSKA Agnieszka**
- 16. SOKOŁOWSKI Marek**
- 17. SZCZEŚNIAK Łukasz Konrad**

Wstęp

Podstawę prawną do przyjęcia strategii rozwoju powiatu stanowi przede wszystkim art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1526), według którego do wyłącznej właściwości rady należy stanowienie o kierunkach działania zarządu powiatu oraz rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu, w tym z działalności finansowej. Równocześnie należy odwołać się do art. 3 ust. 3 oraz art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 225). Pierwszy z tych przepisów stanowi o tym, że politykę rozwoju prowadzą samorząd powiatowy i gminny oraz ich związki. Drugi zaś traktuje o tym, że polityka rozwoju może być prowadzona również na podstawie instrumentów prawnych i finansowych określonych w odrębnych przepisach. Takim odrębnym instrumentem prawnym jest stanowienie przez radę powiatu o kierunkach działania zarządu powiatu, uregulowane w art. 12 pkt 4 ustawy o samorządzie powiatowym.

Strategia rozwoju powiatu prezentuje wizję i misję przedstawiając także pożądany scenariusz rozwoju dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokument określa cele strategiczne, ale również wskazuje konkretne projekty, grupy projektów w określonym przedziale czasowym. Dokument obejmuje okres obowiązywania nowego budżetu Unii Europejskiej zgodnie z perspektywą finansową na lata 2021 – 2027 włączając w to zasadę N + 3. Opracowanie strategii jest ważne z punktu widzenia zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, województwa oraz powiatu. Nowa rzeczywistość wywołana skutkami pandemii wirusa SARS-CoV-2 oraz trwającej wojny w Ukrainie wywołanej przez Federację Rosyjską sprawiają, że samorzady już stoją przed trudnymi nowymi wyzwaniem z niestabilną polityką cenową, kwestią asymilacji przybyłych mieszkańców Ukrainy. Dochodzą do tego kwestie związane ze spowolnieniem gospodarczym w Polsce, inflacją. Wdrożenie strategii wiąże się z nowym okresem programowania Unii Europejskiej oraz możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej na lata 2021 – 2027, ale także planami odbudowy po walce z pandemią dzięki funkcjonowaniu Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności tzw. Krajowego Planu Odbudowy.

Planowanie i zarządzanie strategiczne jest podstawą efektywnego administrowania oraz współpracy samorządowej, ułatwia pozyskiwanie środków

zewnątrznych, w tym dotacji przeznaczonych na realizację określonych projektów. Strategia pozwala na koordynowanie działań różnych instytucji działających w sferach społecznych oraz gospodarczych na terenie powiatu oraz integruje te podmioty wokół priorytetowych kierunków działań. Dokument określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno - gospodarczego prowadzonej w powiecie. Niniejszy dokument stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej takich jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Społeczny i innych m.in. Europejskiego Instrumentu Odbudowy, funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Strategia pełni następujące funkcje:

- kierunkową dla władz powiatowych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, ale także dla wszystkich mieszkańców;
- koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie powiatowym;
- informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Uwarunkowania, wnioski z diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej

Uwarunkowania i metodyka opracowania strategii rozwoju powiatu

W pracach nad dokumentem został przyjęty mechanizm oparty na eksperckim modelu budowy planów strategicznych dla samorządów. Dzięki temu dokument ten stanowi niezależne źródło informacji i wiedzy na temat rozwoju Powiatu Szydłowieckiego.

Metodyka prac nad strategią

Prace nad strategią zostały podzielone na 4 etapy: diagnozę stanu, analizę strategiczną, redakcję właściwą oraz przyjęcie dokumentu do realizacji.

Etap I, podczas którego została przeprowadzona diagnoza stanu powiatu. Miała ona charakter pracy eksperckiej i polegała na opracowaniu diagnozy społeczno-

gospodarczej i przestrzennej powiatu – diagnoza stanowi odrębny dokument stanowiący fakultatywny załącznik do samej strategii. Opisany został stan zasobów oraz tendencje rozwojowe zachodzące w sferze przestrzenno-przyrodniczej, społecznej, gospodarczo-finansowej;

Etap II to przeprowadzenie analizy strategicznej. Bazował on głównie na wynikach analiz eksperckich, weryfikacji danych merytorycznych i statystycznych, wywiadach z pracownikami starostwa. Zrealizowane działania pozwoliły kolejno na:

- wprowadzenie i wstępne prace analityczne;
- omówienie metodyki procesu budowania strategii rozwoju metodą ekspercką;
- dokonanie przeglądu uwarunkowań mających wpływ na sytuację powiatu – zebranie opinii i spostrzeżeń;
- przeprowadzenie analizy SWOT;
- określenie wizji i misji powiatu;
- formułowanie celów w poszczególnych wyzwaniach;
- określenie założeń organizacyjnych dla poszczególnych projektów;

Etap III obejmował opracowanie strategii zgodnie z wymaganą strukturą, opisanie zgodności strategii z dokumentami strategicznymi poziomu regionalnego oraz ustalenie procedur wdrażania, monitorowania i aktualizacji dokumentu;

Etap IV koncentrował się na uczestnictwie interesariuszy w procesie konsultacji dokumentu. Zweryfikowano zapisy oraz wprowadzono proponowane zmiany i uzupełnienia. Ponadto wystąpiono o ustalenie obowiązku przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko.

Wykonana diagnoza pozwala na weryfikację obecnego położenia społeczno-gospodarczego powiatu, dzięki czemu można określić najbardziej pożądaną obraz przyszłości, czyli wizję rozwoju. Składa się z ustalonych celów strategicznych, których osiągnięcie jest gwarancją spełnienia się wizji rozwoju. Na podstawie sprecyzowanej wizji możliwe stało się poszukiwanie misji rozwoju, czyli zespołu wartości jednoczących społeczność lokalną wokół wspólnej idei rozwojowej. Dzięki swojej zwięzłości, elastyczności i oryginalności misja przedstawia rolę, która jest dedykowana całej społeczności. Uzupełnieniem przyjętego podejścia jest wskazanie wyzwań, które są łącznikiem pomiędzy przedstawioną wizją i misją, a skonkretyzowanym zbiorem celów. W warstwie wykonawczej zauważono, że nie jest możliwe przewidywanie, czy przy dostępnych zasobach możliwe jest osiągnięcie stanu docelowego. Przeprowadzono zatem sukcesywne uzgodnienia, zmiany i modyfikacje pozwalające

na ostateczną identyfikację wizji, misji oraz celów. Proces dochodzenia do prezentowanej wersji stanowi właściwy sposób łączenia odmiennych sposobów postrzegania problematyki rozwoju w jedną spójną całość. Strategia w swojej ostatecznej wersji jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym, wskazującym priorytety i narzędzia realizacji, które na najbliższe lata wydają się stwarzać najwięcej możliwości dla rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Szydłowieckiego. Strategia jest dokumentem, który w swoich założeniach musi podlegać aktualizacji, ewaluacji i monitoringowi, tak aby jej realizacja odpowiadała potrzebom powiatu i jego mieszkańców.

Wnioski z Diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej

Aktualnie kończą się projekty z perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014 – 2020. Równolegle będą prowadzone inwestycje ze środków krajowych, w tym z Rządowego Funduszu Polski Ład. Powiat dla potrzeb realizacji polityki rozwoju regionalnego oraz możliwości aplikowania o fundusze zewnętrzne przygotował dokumenty planistyczne, które były podstawą aplikowania o środki europejskie. Przygotowany wówczas dokument w postaci Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2015 – 2022 zawiera cele strategiczne oraz przewidziane do realizacji projekty inwestycyjne i społeczne.

Powiat od 2015 r. sukcesywnie realizuje przyjęte cele i wynikające z nich projekty. Powiat ze względu na sytuację społeczno – gospodarczą jest zaliczany do najbiedniejszych w województwie mazowieckim, a dwie gminy Chlewiska i Mirów zostały uznane w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 za obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Z kolei w nowej Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego obszar powiatu został wpisany w regionalne Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), jako obszar problemowy, jakim jest podregion radomski (NUTS-3). Interwencja w obszar zorientowana jest na pobudzenie społeczno-gospodarcze, w tym restrukturyzację branż przemysłowych, aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych, wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych i poprawę warunków życia mieszkańców.

Synteza diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Powiatu Szydłowieckiego

Realizowane przez powiat działania w poszczególnych obszarach:

Infrastruktura techniczna w powiecie:

- I. Inwestycje w infrastrukturę drogową;
- II. Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej;
- III. Odnawialne źródła energii.

Sfera społeczna i edukacyjna:

- I. Rozbudowa i budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;
- II. Rozbudowa i budowa infrastruktury edukacyjnej;
- III. Inwestycje w SPZZOZ w Szydłowcu;
- IV. Usługi społeczne dla seniorów.

Sfera gospodarcza:

- I. Na obszarze powiatu przeważającą formą prowadzenia działalności gospodarczej są osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, często o charakterze rodzinnym. Dominuje handel, usługi, drobna produkcja;
- II. Stworzenie przestrzeni przyjaznej przedsiębiorcom oraz warunków do rozwoju biznesu np. poprzez utworzenie strefy gospodarczej.

Rynek pracy:

- I. Negatywne zjawiska na lokalnym rynku pracy. Ponad 25% bezrobocie na koniec 2022 r. należy do najwyższych w Polsce, przy stopie bezrobocia rejestrowanego 5,2% w Polsce i 4,2% województwo mazowieckie.

Turystyka:

- I. Atrakcyjne obszary dla rozwoju turystyki weekendowej, agroturystyki, liczne zabytki architektury, historyczne, kulturowe;

- II. Współpraca z gminami w zakresie rozwoju turystyki;
- III. Rozwój współpracy z Radomiem w zakresie promocji turystyki w ramach Lokalnej Organizacji Turystycznej Ziemi Radomskiej

Aktualnie jest czas planowania nowych wyzwań i realizacji nowych projektów przez powiat, który chce wykorzystać przewidywane środki zewnętrzne oraz wsparcie z budżetu państwa w ramach przygotowywanych programów rządowych. Przygotowana dla potrzeb strategii diagnoza społeczno – gospodarcza pozwoliła zdiagnozować problemy i ustalić priorytety na najbliższe lata. Na podstawie diagnozy można zdefiniować wyzwania, cele oraz określić projekty. Podsumowanie wykonania założeń dotychczasowej strategii dały podstawę do określenia wizji oraz misji powiatu.

Wyznaczenie celów zostało poprzedzone nakreśleniem głównych obszarów problemowych. Na ich podstawie zostały sformułowane w kolejnych rozdziałach wyzwania oraz cele.

Zdiagnozowane zagrożenia i wynikające z nich problemy w rozwoju społeczno – gospodarczym Powiatu Szydłowieckiego:

- I. Zagrożenie trwałą marginalizacją – konieczność poprawy jakości życia mieszkańców;*
- II. Konieczność poprawy wizerunku powiatu, jako miejsca atrakcyjnego do odwiedzania, spędzania wolnego czasu i inwestowania;*
- III. Wymagająca uzupełnienia powiatowa infrastruktura techniczna, w tym: infrastruktura drogowa, modernizacje i remonty dróg lokalnych;*
- IV. Zanieczyszczenie środowiska tj. zjawisko niskiej emisji, brak ekologicznych źródeł ciepła, mała popularność odnawialnych źródeł energii;*
- V. Wymagająca wsparcia infrastruktura kulturalna i społeczna;*
- VI. Wymagająca wsparcia infrastruktura rekreacyjna i sportowa;*
- VII. Depopulacja spowodowana migracją zarobkową oraz edukacyjną;*
- VIII. Pauperyzacja ludności, uzależnienia;*
- IX. Wykluczenie cyfrowe, transportowe głównie osób starszych.*

Analizę SWOT można zdefiniować, jako ramy do identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Narzędzie jest wsparciem w rozważaniach dotyczących strategii. SWOT jest istotną częścią planu, ponieważ pomaga organizacji, w tym wypadku powiatowi, zdecydować, jaką ma pozycję. Analiza pomaga również określić, jak najlepiej podejść do przyszłej sytuacji.

Narzędzie do analizy SWOT zapewnia wszystkie informacje potrzebne do uzyskania wysokiej jakości wglądu w mocne i słabe strony.

Główną korzyścią z przeprowadzenia tej analizy jest to, że na poziomie strategicznym jej wyniki przedstawiają nam, na czym powinniśmy się skoncentrować. Pozwala nam również identyfikować luki w naszej organizacji.

Analiza SWOT (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia) służy do zrozumienia, jak organizacja lub produkt będzie radzić sobie na rynku poprzez identyfikację potencjalnych problemów, które mogą wpłynąć na sukces.

Powiat Szydłowiecki

Rozwój zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju

Zgodnie z Agendą 21, na samorządzie terytorialnym spoczywa również największy obowiązek związany z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju. Władze lokalne wskazywane są jako jeden z głównych podmiotów realizacji tej idei. Wynika to z faktu, że są one kluczowymi aktorami decyzyjnymi w zakresie polityki rozwoju

lokalnego, w efekcie której przyczyniają się do zmian zachodzących w wielowymiarowej przestrzeni lokalnej.

Wdrażając ideę zrównoważonego rozwoju, samorząd powinien realizować inwestycje wspierające rozwój zarówno ekonomiczny, społeczny, jak i ekologiczny. Osiągnięcie wysokiej jakości życia lokalnej społeczności wymaga od samorządów terytorialnych wspierania integralności rozwoju we wszystkich dziedzinach jakości życia człowieka, takich jak: zdrowie i warunki socjalne, zatrudnienie, ubóstwo dochodowe, edukacja, rodzina, partycypacja w życiu wspólnoty i społeczeństwa, mieszkalnictwo, transport i komunikacja, bezpieczeństwo, czas wolny i kultura, satysfakcja z życia, środowisko.

Agenda 2030¹ ma charakter uniwersalny, horyzontalny i jest bardzo ambitna. Obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy².

¹ Dokument Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 r. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

² <https://www.gov.pl/web/rozwój-technologie/cele-zrownowazonego-rozwoju>

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Położenie geograficzne, wzdłuż trasy Warszawa – Kraków (S7)	Zjawisko depopulacji
Walory krajobrazowe , przyroda, sprzyjające osadnictwu letniskowemu	Wysoki poziom bezrobocia
Lokalizacja na obszarze Ziemi Odrowążów z ciekawymi atrakcjami turystycznymi	Zagrożenie marginalizacją – gminy Chlewiska i Mirów zostały wpisane krajową listę gmin zagrożonych marginalizacją
Sprzyjające warunki dla rozwoju turystyki weekendowej, turystyki krajobrazowej, wiejskiej	Ograniczone możliwości finansowe powiatu w stosunku do potrzeb inwestycyjnych
Funkcjonowanie podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”	Wymagający stałego doinwestowania SPZZOZ w Szydłowcu
Bliskość większych ośrodków miejskich Radomia, Kielc	Wymagający poprawy stan nawierzchni dróg lokalnych

Udokumentowane złoża surowców mineralnych	Brak ścieżek i ciągów pieszo – rowerowych
Skuteczna absorpcja zewnętrznych środków krajowych i unijnych na realizację projektów	Wymagająca budowy/rozbudowy o nowe obiekty użyteczności publicznej dla potrzeb funkcjonowania starostwa i jednostek organizacyjnych
Aktywne funkcjonowanie lokalnych organizacji pozarządowych	Wymagająca dalszych inwestycji baza oświatowa, w celu zachowania konkurencyjności i ukierunkowania na dalszy rozwój
Ulegająca poprawie estetyka przestrzeni publicznej	Wymagająca rozbudowy infrastruktura sportowa i rekreacyjna
Realizacja inwestycji poprawiających stan środowiska naturalnego, w tym efektywność energetyczna	Wciąż niewielka ilość instalacji odnawialnych źródeł energii na obszarze powiatu
Zadowalający stopień bezpieczeństwa publicznego	Migracja zarobkowa, edukacyjna z terenu powiatu
Zapewniona opieka medyczna	Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców dotycząca wiedzy na temat odnawialnych źródeł energii, segregacji odpadów, szkodliwości pokryć azbestowych
Ciekawa i inspirująca pod względem architektonicznym, kulturowym, historycznym oferta kulturalna	Brak zagospodarowania terenu, będącego własnością Powiatu Szydłowieckiego, przylegającego do stacji kolejowej PKP Szydłowiec, objętej modernizacją linii kolejowej Nr 8 na odcinku Warszawa - Kielce
Ukierunkowanie na tworzenie i rozwój produktów turystycznych	Zmniejszająca się liczba połączeń lokalnych w zakresie transportu publicznego powodująca wykluczenie transportowe

Konkurencyjna i zróżnicowana oferta edukacyjne na poziomie ogólnym oraz zawodowym	Wymagający inwestycji obszar w energooszczędne oświetlenie uliczne
Dobrze wyposażona i przygotowana infrastruktura szkolnictwa, w tym zawodowego	Zagrożenie wykluczeniem cyfrowym
Obecność złóż surowców naturalnych (kamień, piasek)	Niewystarczające wsparcie systemu dla opieki społecznej, w tym pieczy zastępczej
Rozwój poszczególnych samorządów tworzących powiat, w tym samego Szydłowca	Brak systemowych rozwiązań związanych z napływem uchodźców wojennych z Ukrainy; konieczność zapewnienia wsparcia, kwestie asymilacji
Przyznanie praw miejskich dla Jastrzębia	
Sukcesywna poprawa i inwestycje w rozwój sieci dróg powiatowych	
Przebieg linii kolejowej Warszawa – Kielce przez obszar powiatu	
SZANSE	ZAGROŻENIA
Fundusze programów krajowych i unijnych w perspektywie na lata 2021 - 2027	Opóźnienie w wypłatach dotacji z funduszy unijnych
Stworzenie produktu turystycznego związanego z turystyką weekendową, agroturystyką, turystyka przyrodniczą	Niestabilna sytuacja ekonomiczna związana z rosnącą inflacją i z ryzykiem innych negatywnych zjawisk ekonomicznych m.in. stagflacja
Rozwój budownictwa lotniskowego	Rosnące koszty realizacji inwestycji budowlanych
Rozwój zagospodarowania turystycznego – Powstanie kopalni	Nieprzewidywalna sytuacja geopolityczna związana z trwającą

krzemienia czekoladowego w Orońsku oraz Parku archeologicznego	wojną w Ukrainie i związane z tym obawy o bezpieczeństwo energetyczne
Wsparcie rozwoju agroturystyki na terenie gmin powiatu	Zagrożenie trwałą marginalizacją
Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez realizację nowych inwestycji	Rosnące koszty zakupu działek rekreacyjnych i letniskowych skutkujące spadkiem zainteresowania ze strony kupujących
Promocja oferty turystycznej i kulturalnej powiatu	Rosnące koszty prowadzenie działalności gospodarczej
Współpraca z powiatami w ramach Stowarzyszenia Ziemia Odrowążów	Nieprzewidywalna sytuacja epidemiczna w kraju związana z wirusem SARS-CoV-2
Modernizacja linii kolejowej Warszawa - Kielce z uwzględnieniem budowy lokalnego dworca w Szydłowcu	Zjawisko migracji zarobkowej i edukacyjnej
Aktywność w ramach Lokalnej Grupy Działania Razem na Piaskowcu	Depopulacja
Rozwój współpracy z Radomiem w zakresie promocji turystyki w ramach Lokalnej Organizacji Turystycznej Ziemi Radomskiej	Zmiany klimatu i związane z nimi ryzyko nieprzewidywalnych zjawisk atmosferycznych
Stworzenie komunikacji lokalnej	

Założenia planistyczne Powiatu

Obszary strategicznej interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu.

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), które odnoszą się do problemów utrudniających rozwój poszczególnych podregionów bądź potencjałów możliwych do wykorzystania w celu pobudzenia procesów rozwojowych w określonych częściach województwa. Wyznaczenie OSI umożliwia lepszą koordynację działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu. Ułatwia także przyporządkowanie właściwych narzędzi interwencji publicznej, co warunkuje większą skuteczność i efektywność podejmowanych działań. W związku z powyższym, w województwie mazowieckim na poziomie regionalnym zostały wyznaczone dwa typy OSI;

- problemowe – podregiony NUTS 3:

ciechanowski, ostrołęcki, plocki, radomski, siedlecki, żyrardowski, warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa,

- bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne:

miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny) jako istniejący biegun wzrostu, miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa jako potencjalne bieguny wzrostu.

OSI określone na poziomie województwa obejmują także OSI z poziomu krajowego, wskazane w SOR oraz KSRR 2030 tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją (101 gmin w województwie mazowieckim) oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc, Koźnice. OSI problemowe obejmują podregiony NUTS 3 województwa mazowieckiego. Wyznaczone zostały w celu zniwelowania istniejących problemów i barier dla rozwoju nowych lub istniejących funkcji i poprawy warunków życia mieszkańców w podregionach województwa mazowieckiego.

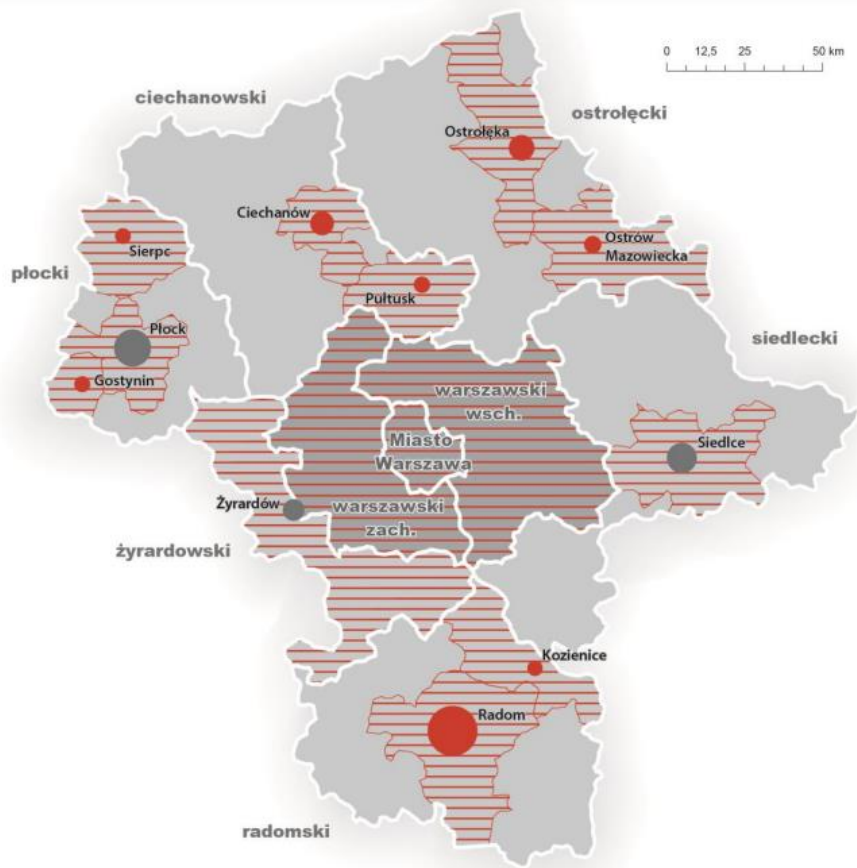
Interwencję w każdym OSI problemowym ograniczono do dwóch kluczowych obszarów tematycznych, których potencjał jest niedostatecznie wykorzystany bądź które z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników, negatywnie oddziałują na pozostałe sfery życia społeczno-gospodarczego, uniemożliwiając efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych podregionów.

Drugim typem OSI wojewódzkich, określonym w Strategii, są bieguny wzrostu (istniejące i potencjalne). Obejmują one miasta wraz z obszarami funkcjonalnymi (MOF). Istniejącym biegunem wzrostu jest Obszar Metropolitalny Warszawy, z Warszawą jako miastem centralnym obszaru i jednocześnie ośrodkiem metropolitalnym rangi europejskiej. Potencjalne bieguny wzrostu tworzą miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc i Koźienice oraz pozostałe miasta subregionalne – Płock, Siedlce i Żyrardów, wraz z obszarami funkcjonalnymi.

Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego³

3

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Strategia_rozwoju_województwa_mazowieckie_go_2030_plus_innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

OSI regionu Mazowieckiego regionalnego
plocki **ciechanowski**

OSI regionu Warszawskiego stołecznego
warszawski zach. **Miasto Warszawa**

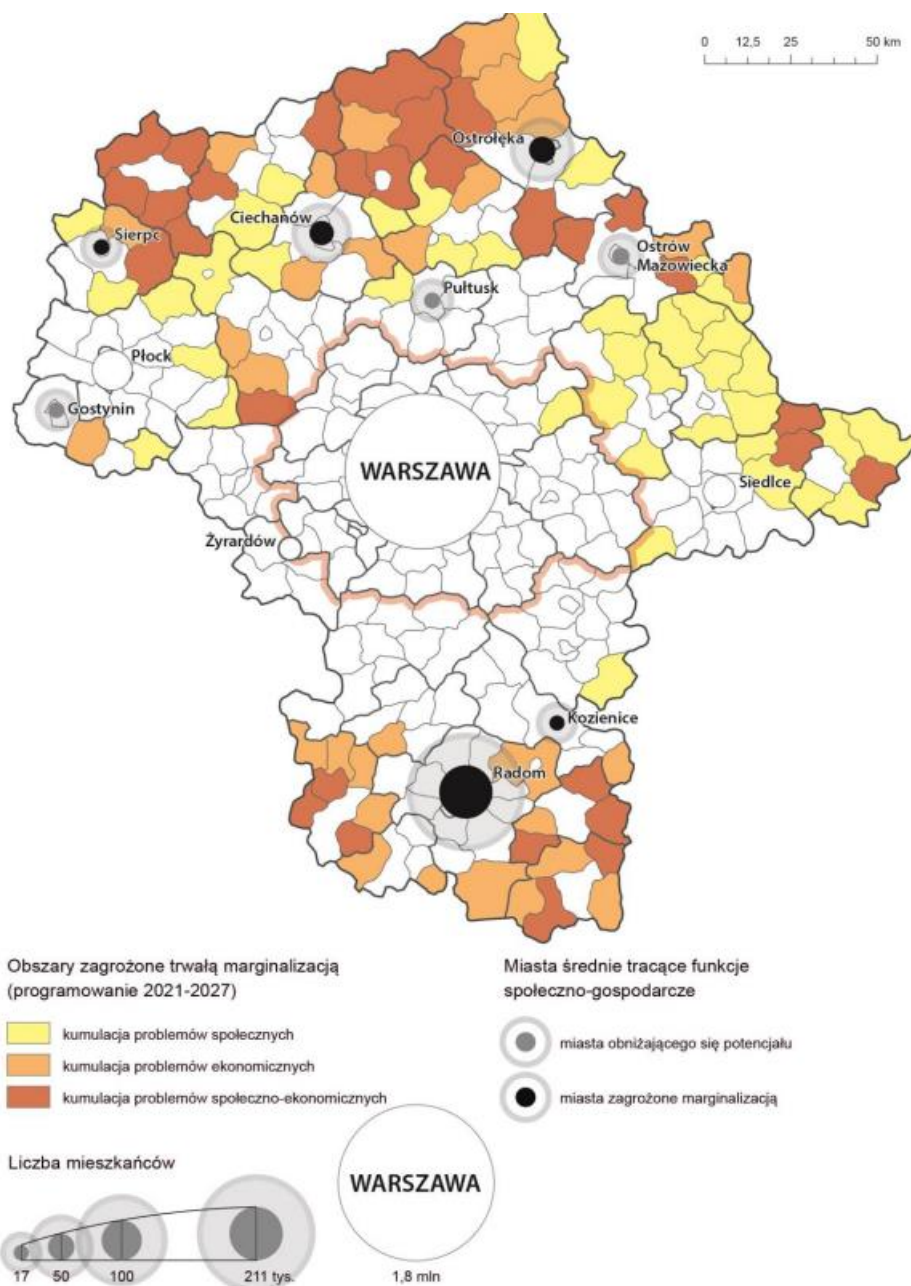
 Miejskie Obszary Funkcjonalne

 średnie miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – wskazane w KSRR 2030

 pozostałe miasta

 WARSZAWA 1,8 mln

 diagramy proporcjonalne do liczby mieszkańców

Powiat Szydłowiecki administracyjnie przynależy do radomskiego obszaru strategicznej interwencji (OSI radomski), który obejmuje podregion NUTS 3 radomski. Oprócz Powiatu Szydłowieckiego należą do niego powiaty: białobrzeski, przysuski, radomski, lipski, zwoleński i kozienicki oraz miasto Radom. Stanowi to 16,2% powierzchni województwa. Głównym miastem obszaru jest ośrodek subregionalny Radom. Atutem podregionu radomskiego jest funkcjonowanie rejonów inwestycyjnych Tarnobrzeskiej Specjalistycznej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN, zwłaszcza w Radomiu oraz Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”. Potencjał obszaru tworzą także Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza

Pułaskiego z siedzibą w Radomiu, Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji, a także klaster w branży metalowej, który rozwija się na bazie tradycji przemysłowych regionu. Istotną gałęzią gospodarki podregionu jest także rolnictwo. Powiaty białobrzeski, kozienicki, przysuski i zwoleński charakteryzuje owocowo-warzywna specjalizacja produkcji rolniczej. W zachodniej części obszaru wyróżnia się specjalizacja w zakresie produkcji papryki, a w powiecie lipskim i kozienickim produkcja owoców miękkich. Na obszarze podregionu wyróżniony został garwolińsko-kozienicki oraz lipski obszar żywicielski. Obszar charakteryzuje się wysokim potencjałem turystycznym (miasta historyczne: Radom, Iłża, Szydłowiec oraz tereny przyrodniczo-rekreacyjne: Kozienicki Park Krajobrazowy, Puszcza Iłżecka, Lasy Przysusko-Szydłowieckie, doliny rzek Wisły, Pilicy i Radomki)⁴.

⁴ Diagnoza do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 Plus Innowacyjne Mazowsze.

Zgodnie z przyjętymi planami polityka skierowana do tego obszaru powinna skutkować pobudzeniem społeczno-gospodarczym, w tym restrukturyzacją branż przemysłowych, aktywizacją zawodową osób długotrwale bezrobotnych, wzmocnieniem bazy dochodowej samorządów lokalnych i poprawą warunków życia mieszkańców. Wysoki potencjał w postaci bazy przemysłowej miast oraz funkcjonowanie uczelni wyższych, instytucji naukowych i klastrów powinny stanowić podstawę rozwoju nowych branż, w tym w obszarze przemysłu 4.0, w celu rozwoju lokalnych rynków pracy. Ponadto szansę na rozwój i wzmacnianie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym w zakresie przetwórstwa żywności, stwarzają specjalizacje produkcji rolniczej podregionu. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz obszaru, zwłaszcza za pomocą zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu publicznego i niezmotoryzowanego przyczyni się do zwiększenia mobilności mieszkańców i wpłynie pozytywnie na ich aktywizację społeczną oraz zawodową. Wspierane będą działania na rzecz podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego, zwłaszcza poprzez rozwój oferty edukacyjnej, w tym ukierunkowanej na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych osób dorosłych. Zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej będzie także kluczowe dla zatrzymania ludzi młodych w podregionie. W tym celu niezbędna będzie także poprawa dostępności do usług i infrastruktury społecznej w zakresie ochrony zdrowia.

Działania w OSI radomskim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach.

1. Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:

- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej,
- zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej,
- aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi,
- rozwój instytucji otoczenia biznesu,
- poprawę dostępu do infrastruktury zdrowotnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- rozwój strefy okołolotniskowej oraz budowę bazy logistycznej.

2. Poprawa dostępności obszaru poprzez:

- rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych oraz uzupełnienie sieci przystanków,

- rozwój i poprawę jakości zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego,
- rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych⁵.

Wizja i misja rozwoju

Pod pojęciem wizji w kontekście rozwoju powiatu rozumiemy oczekiwany obraz we wskazanym horyzoncie czasowym. Można to odnieść do opisu wizerunku danego samorządu w ustalonej przestrzeni oczywiście przy założeniu występowania sprzyjających uwarunkowań w otoczeniu społeczno – gospodarczym wewnętrznym i zewnętrznym. Wizja jest zatem zapisem stanu i sytuacji powiatu w danym punkcie w przyszłości.

Wizja Powiatu Szydłowieckiego:

Powiat Szydłowiecki w 2031 r. to obszar wykorzystujący w sposób efektywny swoje atrakcyjne położenie geograficzne, walory przyrodnicze i krajobrazowe, rozwijający swoje potencjały gospodarcze i społeczne wpływający na powstawanie nowych miejsc pracy i poprawę warunków życia mieszkańców.

Misja Powiatu Szydłowieckiego:

Z kolei misja powiatu, stanowi uszczegółowiony i doprecyzowany swoisty precyzyjny *manifest* najważniejszych celów, jest zatem jej *credo*. Misja powiatu prezentuje jej rolę na rzecz interesariuszy.

Misją Powiatu Szydłowieckiego jest zapewnienie sprawnego samorządu, zrównoważonego rozwoju, bezpieczeństwa, poprawy jakości życia mieszkańców, stanu infrastruktury technicznej,

⁵

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Strategia_rozwoju_województwa_mazowieckiego_2030_plus_Innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

gwarantujący dostęp do pracy, wysokiej jakości edukacji, kultury, sportu i rekreacji.

Cele strategiczne rozwoju Powiatu

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno - gospodarczej, podsumowania wywiadów i konsultacji z zarządem powiatu, pracownikami Starostwa Powiatowego w Szydłowcu zostały zdefiniowane główne wyzwania.

Rozwój Powiatu do 2031 roku ukierunkowany został na zrównoważony rozwój w następujących sferach: przestrzennej, społecznej i gospodarczej.

W celu ukazania hierarchii i powiązań łączących poszczególne poziomy planów operacyjnych, opisano je w następującym układzie:

- I. Wyzwania (odpowiadające na pytanie: co chcemy osiągnąć?)**
- II. Cele strategiczne i operacyjne (w jaki sposób to osiągniemy?)**
- III. Projekty (co zrobimy, żeby to osiągnąć?)**

Strategia Rozwoju Powiatu określa najważniejsze kierunki jego rozwoju, będące odpowiedzią na wytypowane główne wyzwania rozwojowe. Chcąc zdefiniować kluczowe kierunki rozwoju oraz wytypować właściwe projekty do realizacji dla potrzeb niniejszej strategii dokonano analizy i pogrupowania zdiagnozowanych wyzwań w Powiecie Szydłowieckim w trzech najważniejszych wymiarach mianowicie społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Wyzwania = co chcemy osiągnąć ?

A. Wymiar społeczny

- poprawa dostępności do opieki medycznej, wsparcie rozwoju SPZZOZ w Szydłowcu⁶;
- rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;
- poprawa jakości infrastruktury oświatowej na poziomie ogólnym i zawodowym;

⁶ Kwestie dotyczące potrzeb mieszkańców Powiatu Szydłowieckiego w zakresie opieki medycznej zostaną szczegółowo przeanalizowane wraz z rekomendacjami w osobnym opracowaniu dotyczącym **ANALIZY POTRZEB W OBSZARZE OCHRONY ZDROWIA.**

- poprawa dostępności do kultury;
- włączenie i integracja społeczna;
- rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych;
- przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo;
- rewitalizacja społeczna;
- podnoszenie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- kształtowanie świadomości ekologicznej;
- wspieranie profilaktyki i promocji zdrowia.

B. Wymiar gospodarczy

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie nowych miejsc pracy;
- wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości poprzez promocję atutów powiatu, sprawną organizację procedur administracyjnych;
- wykorzystywanie instrumentów rynku pracy do rozwoju przedsiębiorczości: wspieranie firm w zatrudnieniu poprzez staże, dotacje;
- wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji powiatu;
- uporządkowanie gospodarki przestrzennej;
- poprawa bezpieczeństwa;
- wspieranie rozwoju rolnictwa.

C. Wymiar przestrzenny:

- rozwój i poprawa stanu infrastruktury drogowej;
- poprawa ciągłości i jakości tras pieszych i rowerowych;
- rewitalizacja miejscowości;
- zwiększanie powierzchni terenów zieleni;
- poprawa i rozbudowa infrastruktury budynków użyteczności publicznej, w celu zapewnienia lepszej jakości pracy i obsługi interesantów;
- poprawa jakości i dostępności usług społecznych oferowanych przez PCPR w Szydłowcu;
- ochrona jakości powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej;

- ograniczanie hałasu;
- wzrost dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej powiatu.

Wyzwania:

- I. **INFRASTRUKTURA** - poprawa stanu powiatowej infrastruktury technicznej - budowa, rozbudowa, remonty powiatowej infrastruktury technicznej;
- II. **ZIELONY I NISKOEMISYJNY POWIAT** – mitygacja i adaptacja do zmian klimatu - efektywna gospodarka zasobami, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych;
- III. **MIESZKAŃCY** – wsparcie lokalnej społeczności, edukacja, zdrowie, sport i rekreacja.

Wyzwanie I. INFRASTRUKTURA - poprawa stanu powiatowej infrastruktury technicznej - budowa, rozbudowa, remonty powiatowej infrastruktury technicznej:

Cel strategiczny: Powiat Szydłowiecki obszarem atrakcyjnym, bezpiecznym do życia oraz pracy:

Cel 1.1. Poprawa stanu dróg;

Cel 1.2. Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;

Cel 1.3. Wsparcie rozwoju bazy oświatowej;

Wyzwanie II. ZIELONY I NISKOEMISYJNY POWIAT – mitygacja i adaptacja do zmian klimatu - efektywna gospodarka zasobami, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych:

Cel strategiczny: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu:

Cel 2.1. Odnawialne źródła energii;

Cel 2.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej;

Cel 2.3. Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych;

Cel 2.4. Wsparcie rozwoju infrastruktury przeciwwzagrozeniowej i przeciwpowodziowej;

Wyzwanie III. MIESZKAŃCY – wsparcie lokalnej społeczności, edukacja, zdrowie, sport i rekreacja:

Cel strategiczny: Wsparcie i rozwój kapitału społecznego:

Cel 3.1. Podnoszenie świadomości prozdrowotnej, promocja i realizacja działań profilaktycznych;

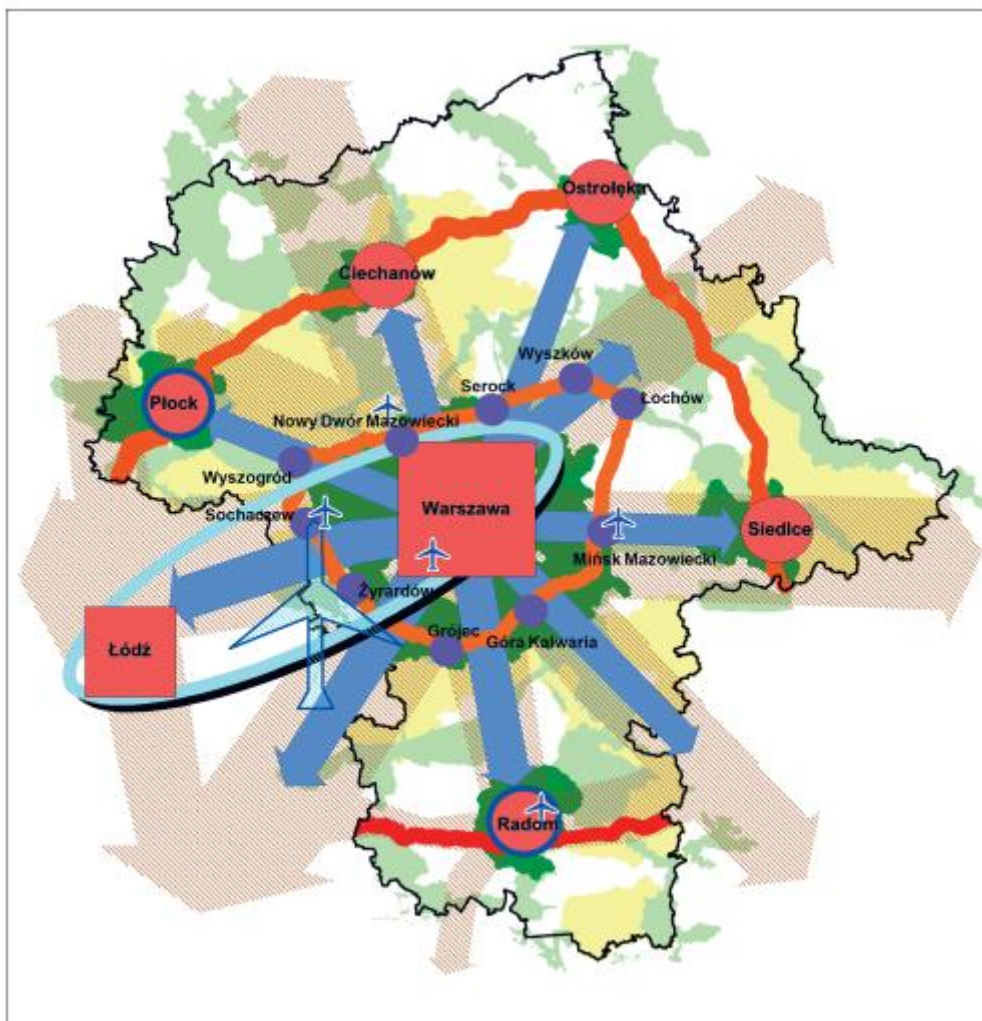
- Cel 3.2. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych, w tym klubów sportowych;
- Cel 3.3. Edukacja ekologiczna i promowanie postaw chroniących środowisko, w tym promocja działań w obszarze retencji w związku z nasilającym się problemem niedoboru wody, promocja wykorzystania i efektywnego zagospodarowania wody deszczowej ;
- Cel 3.4. Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych;
- Cel 3.5. Współpraca w zakresie wsparcia aktywizacji osób biernych zawodowo, bezrobotnych, przeciwdziałanie wykluczeniu.

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Powiatu

Ład przestrzenny oznacza takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Zrównoważony rozwój to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb lokalnej społeczności, przy uwzględnieniu miejsca danego samorządu lokalnego w regionie i kraju.

Czynnikami decydującymi o kierunkach zmian w strukturze przestrzennej są przede wszystkim: środowisko przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe oraz infrastruktura techniczna i komunikacja. Są to elementy, które warunkują dalszy rozwój przestrzenny jednostki samorządu terytorialnego. Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz docelowego przeznaczenia terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny (np. zapewnienie prawidłowego funkcjonowania usług publicznych), gospodarczy (np. wprowadzanie nowych funkcji, rozwój przedsiębiorczości i wzrost efektywności rolnictwa), rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań oraz położenia i powiązań zewnętrznych, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania.

Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej⁷

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Powiatu Szydłowieckiego jest zdeterminowana przez ukształtowany układ osadniczy o charakterze policentryczno-pasmowym.

⁷ https://mbpr.pl/wp-content/uploads/2022/07/pzpwmm_2014_pelny.pdf

Głównymi elementami struktury są:

- struktura użytkowania ziemi;
- Szydłowiec – największe miasto powiatu, jest ośrodkiem administracji gminnej, powiatowej i specjalnej, zapewniając mieszkańcom kompleksową obsługę we wszystkich obszarach; pełni rolę centrum w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i centrum w zakresie usług turystycznych.;
- policentryczny układ gmin wchodzących w skład powiatu;
- korytarze transportowe: krajowe i regionalne;
- system obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych;
- pasmowo powiązane obszary przyrodniczo-kulturowe;
- tereny rolne i otwarte, wolne od procesów urbanizacji.

Ważnym elementem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej są obszary strategicznej interwencji.

W kontekście struktury funkcjonalno – przestrzennej powiatu należy zauważyć, że polityka przestrzenna jest kształtowana na poziomie poszczególnych gmin, a jej podstawowym narzędziem w systemie aktów planistycznych w Polsce są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁸, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy danego terenu. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne (m.in. prawo lotnicze, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym itp.), dla pozostałych terenów uchwalany jest fakultatywnie. Poważnym obciążeniem dla gmin są koszty opracowania planów, a także ekonomiczne skutki ich uchwalenia. Problemem jest również stosunkowo długi

⁸ W Ministerstwie Rozwoju i Technologii został opracowany projekt, który jest pierwszym etapem oczekiwanej od dawna reformy systemu planowania przestrzennego. Reforma systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego ma na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju kraju przy zachowaniu ładu przestrzennego i uwzględnieniu interesu publicznego. Istotne jest uproszczenie procesu inwestycyjnego i zwiększenie skuteczności planowania przestrzennego. Jedną z postulowanych zmian jest: uchYLENIE przepisów w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Zagadnienia strategiczne i kierunkowe będą przedmiotem Strategii rozwoju lokalnego lub ponadlokalnego, natomiast zasady realizacji polityki przestrzennej będą ustalane w planie ogólnym gminy – w zwięzłym dokumencie o krótkiej liście ustaleń: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/nowelizacja-ustawy-o-planowaniu-i-zagospodarowaniu-przestrzennym--aktualne-informacje>

czas sporządzania planów. Uchwalenie miejscowego planu może wprowadzać ograniczenia możliwości zabudowy poszczególnych nieruchomości, z kolei zmiana warunków zagospodarowania konkretnych nieruchomości może być podstawą żądania od gminy wykupu nieruchomości lub kierowania innych roszczeń odszkodowawczych ze strony właścicieli wobec gminy. Dodatkowo, jeżeli w związku z uchwaleniem planu miejscowego lub jego zmianą, wartość nieruchomości uległa obniżeniu, a właściciel albo użytkownik wieczysty zbywa tę nieruchomość, może żądać od gminy odszkodowania równego obniżeniu wartości nieruchomości.

Głównym podmiotem działań polityki wobec obszarów wiejskich są mieszkańcy. Na obszarach wiejskich powinny zostać zapewnione wysokiej jakości usługi komunikacji zbiorowej, co umożliwi dogodne połączenie komunikacyjne wewnątrz subregionów. Istotny element takiego systemu stanowi rozwój i integracja rozkładowa regionalnej komunikacji publicznej w zakresie linii autobusowych dowożących do stacji kolejowych oraz najbliższych aglomeracji miejskich, w tym położonych w sąsiednich województwach. Pomimo że w ostatnim czasie obserwowane są głębokie przemiany zachodzące na obszarach wiejskich (m.in. zmniejszenie udziału produkcji rolniczej w funkcjach, jakie pełnią obszary wiejskie w regionie), są one nadal głównymi dostawcami żywności i materiałów dla poszczególnych sektorów gospodarki. Obszary te powinny wzmacniać swoje mocne strony i zwiększać stopień dywersyfikacji działalności gospodarczej. W aspekcie wymogów ochrony środowiska istotne będą również działania rozwojowe związane z poprawą standardów funkcjonowania infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym urządzeń w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków. Działania w tym zakresie pożądane są głównie na terenach wiejskich, gdzie nadal widoczna jest istotna luka pod względem odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków. W rozwoju obszarów wiejskich kluczowe znaczenie mają umiejętności i kompetencje ich mieszkańców. Jednym z priorytetów będzie zatem zwiększenie dostępności do usług oświatowych, realizowanych również przez ośrodki kultury, doposażenia szkół, a także umożliwienie uczniom korzystania z nowoczesnych technologii w procesie nauczania. Bardzo ważnym elementem determinującym rozwój obszarów wiejskich jest ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Na obszarach wiejskich powinny być

tworzone warunki do upowszechniania kultury oraz rozwijane funkcje turystyczne, co umożliwi kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej⁹.

Podstawowymi elementami wyznaczającymi tożsamość powiatu są obszary kształtujące przestrzeń poszczególnych gmin wchodzących w jego skład:

Gmina Szydłowiec

Miasto jest ośrodkiem administracji gminnej, powiatowej pełni rolę centrum w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i centrum w zakresie usług turystycznych. Gmina Szydłowiec leży w północnej strefie makroregionu Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, obejmującej dwa mezoregiony - Garb Gielniowski i Przedgórze Łżeckie. Gmina rozciąga się wąskim pasem z północy na południe. Niemal przez jej środek biegnie równoleżnikowo północna krawędź Gór Świętokrzyskich. Jest ona granicą pomiędzy łagodnie pofalowanymi, oscylującymi poniżej 200 m n.p.m północnymi terenami należącymi geograficznie do Przedgórze Łżeckiego a wzniesieniami Garbu Gielniowskiego z kulminującym masywem Altany (408 m n.p.m). Różnice pomiędzy najniżej a najwyżej położonym punktem gminy dochodzą do 130 m. Obie części gminy charakteryzuje odmienna budowa geologiczna, odmienny krajobraz i zróżnicowanie szaty roślinnej. W północnej części gminy, która mimo ubogich gleb ma charakter rolniczy, lasów jest niewiele; przeważają w nich sosny i brzozy. Atutem krajobrazowym jest lekko pofalowany krajobraz, pokryty wiosną polnymi makami i charakterystycznymi kępami głógów o pięknych, czerwonych owocach jesienią. Tereny te znakomicie nadają się na spacer. Szydłowiec wyróżnia się dogodnym położeniem geograficznym, co jest dużym atutem dla rozwoju funkcji inwestycyjnych. Na jego obszarze działa strefa gospodarcza. Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego dla strefy przemysłowej zlokalizowanej przy drodze krajowej nr S7 - bliskość węzłów komunikacyjnych. Proponujemy tereny inwestycyjne w cenie od 30 zł/m². Na terenie Szydłowca funkcjonuje podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice. W sąsiedztwie dzielnicy przemysłowej funkcjonuje Inkubator Przedsiębiorczości oraz Centrum Obsługi Inwestora.

Obszar gminy Szydłowiec praktycznie w całości stanowi przykład krajobrazu kulturowego, ukształtowanego przez człowieka, z wyraźną dominacją roślinności łąk i pól uprawnych. Położony jest w przeważającej większości na Wyżynie Kieleckiej

⁹ <https://www.mirow.pl/bip/36-prawo-lokalne/zagospodarowanie-przestrzenne/406-projekt-studium-uwarunkowan-i-kierunkow-zagospodarowania-przestrzennego>

z dominacją pól i łąk w centralnej i północnej części gminy oraz lasów w części południowej. Gmina Szydłowiec charakteryzuje się różnorodnością krajobrazu, związaną z budową geologiczną, rzeźbą terenu i użytkowaniem gruntów. Większość gminy wyróżnia się znaczącą harmonią krajobrazu pomimo ogromnych przekształceń antropogenicznych. Wrażenie to sprawiają liczne zadrzewienia, aleje przydrożne, łąki i stawy, a także urozmaicona rzeźba terenu w południowej i południowo-wschodniej części gminy. Obszary najbardziej przekształcone, ubogie w elementy wzbogacające krajobraz występują w otoczeniu drogi ekspresowej S7 oraz silnie zdegradowanego rejonu masowej eksploatacji kruszywa - rejon Chustek i rejon południowo-wschodnich okolic Szydłowca. Wyróżniające się walory krajobrazowe występują przede wszystkim w południowej części gminy w Obszarze Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie (wsie Hucisko, Ciehostowice, Majdów, Łazy), Rezerwat Cisowy Majdanów. Jednocześnie wyróżniający się krajobraz zasługujący na uwagę i ochronę stanowi mozaika zadrzewień, zakrzewień, łąk i pól oraz niewielkich kompleksów leśnych okalających doliny strugi Korzeniówki, Jabłonicy oraz Kobyłki (dopływy rzeki Szabasówki). Ponadto elementem podnoszącym znacząco walory krajobrazu jest duży kompleks leśny w miejscowości Omięcín (północna część gminy). Niewielkie pogorszenie stanu sanitarnego powietrza atmosferycznego wynika z lokalnej emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych z indywidualnych palenisk domowych, zakładów produkcyjno-usługowych oraz emisji spalin ze środków transportu wzdłuż najbardziej uczęszczanych szlaków komunikacyjnych. Nieznaczne pogorszenie stanu wód powierzchniowych jest wynikiem zrzutu ścieków, przede wszystkim pochodzących z gospodarstw domowych.

Gmina Chlewiska

Ze względu na planowane kierunki rozwoju gminy, jej związki funkcjonalno-przestrzenne oraz sieć powiązań z układem zewnętrznym kluczową rolę odgrywają kierunki rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań rozwoju funkcji turystyki, rekreacji i wypoczynku. Funkcjonowanie rynku turystycznego jest ściśle związane z ogólnie rozumianą jakością życia społeczeństwa. Zauważalny w Polsce wzrost jakości życia społeczeństwa, przekładający się na zmianę systemu wartości, a także modelu i charakteru konsumpcji, staje się czynnikiem generującym zwiększenie popytu na produkty turystyczne. Tendencje te uwidaczniają się również w oczekiwaniach społeczeństwa wobec jakości, cen, różnorodności oferowanych produktów turystycznych oraz względnie niedużej odległości i dobrej dostępności

komunikacyjnej od stałego miejsca zamieszkania. Te cechy stały się czynnikiem decydującym o tym, że gmina Chlewiska stanowi obszar rekreacji i wypoczynku sezonowego i weekendowego dla dwóch dużych ośrodków miejskich: Warszawy i Radomia¹⁰. Do najciekawszych zabytków gminy można zaliczyć: Hutę Żelaza oddział Narodowego Muzeum Techniki w Warszawie. Jest to dwu hektarowy kompleks użytkowo-wystawienniczy, położony w województwie mazowieckim, w powiecie szydłowieckim, oddalona około 40 km od centrum Radomia i około 130 km z centrum Warszawy. Huta Żelaza została wybudowana w latach 1890-1892 przez Francuskie Towarzystwo Metalurgiczne. Z przerwami, prężnie działała do 1940 roku. Po II wojnie światowej obiekt został przekazany pod opiekę Muzeum Techniki w Warszawie. Obecnie stanowi Oddział Terenowy Narodowego Muzeum Techniki w Warszawie¹¹.

Gmina Jastrząb

Gmina położona jest przy szlaku międzynarodowym E77, drodze wojewódzkiej nr 735 i drodze ekspresowej S7 łączącej Kraków z Warszawą oraz drodze wojewódzkiej nr 727 relacji Szydłowiec – Wierzbica - Radom. Jastrząb od 2023 r. stał się miastem uzyskując prawa miejskie. Gmina dynamicznie się rozwija z sukcesem korzystając z zewnętrznych dofinansowań krajowych i europejskich. Charakterystycznymi elementami obrazu gminy są cieszący się popularnością zalew w Jastrzębiu oraz autodrom będący jednym z najnowocześniejszych motoryzacyjnych obiektów szkoleniowo-treningowych w Polsce.

Przez jej teren przebiega linia kolejowa, umożliwiająca dojazd do Skarżyska-Kamiennej i Radomia. Powierzchnia gminy wynosi 5479 ha i zajmuje 11,68 % powierzchni powiatu szydłowieckiego. Strukturę administracyjną gminy tworzy 13 sołectw: Gąsawy Plebańskie, Gąsawy Rządowe, Gąsawy Rządowe-Niwy, Jastrząb, Kolonia Kuźnia, Kuźnia, Lipienice Górne, Lipienice Dolne, Orłów, Nowy Dwór, Śmiłów, Wola Lipieniecka Mała, Wola Lipieniecka Duża. Gmina położona jest w południowo - wschodniej części powiatu szydłowieckiego. Obszar gminy leży głównie w zlewni rzeki Radomki - lewego dopływu Wisły, natomiast niewielki obszar (część południowa gminy - rejon sołectwa Gąsawy Rządowe i Gąsawy Rządowe-Niwy) należy do zlewni rzeki Iłżanki. W miejscowościach Jastrząb, Śmiłów oraz Orłów na rzece Śmiłowce, znajdują się zbiorniki wodne.

Gmina Mirów

¹⁰ Strategia Rozwoju Gminy Chlewiska na lata 2022 - 2028

¹¹ <https://nmt.waw.pl/oddzial-w-chlewiskach/#more>

Struktura osadnicza gminy Mirów uwarunkowana jest jej położeniem na Wyżynie Kieleckiej, a dokładniej – Przedgórzu Łżeckim. Dominujący tu typ rzeźby określić można jako teren równinny. Drogi stanowiące główne osie układu komunikacyjnego gminy to drogi powiatowe: nr 3556W, nr 4015W oraz nr 4016W. W krajobrazie gminy dominuje zabudowa koncentrująca się po obydwu stronach dróg. Występują tu wsie o liniowej zabudowie, nazywane „ulicówkami”. Głównym ośrodkiem gminy jest miejscowość Mirów Stary. Z racji swojego administracyjnego znaczenia pełni ona rolę lokalnego ośrodka usługowego skupiającego większość urzędów i instytucji, w tym między innymi: urząd gminy, szkołę, kościół, oddział Poczty Polskiej, oddział Rejonowego Banku Spółdzielczego oraz punkty handlowo-usługowe, przychodnia zdrowia. W większości przypadków, gdy zabudowa mieszkaniowa lub zagrodowa położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie drogi publicznej, dominuje jednolity schemat, zgodnie z którym budynki mieszkalne usytuowane są najbliżej krawędzi drogi oraz frontem do niej zaś budynki gospodarcze i zagrodowe w tylnej części działki budowlanej. Efekt ekspansji nowej zabudowy spowodował, iż historyczne układy wsi oraz charakterystyczne sposoby sytuowania budynków i ich forma – zasadnicze elementy krajobrazu kulturowego wsi ulegają zacieraniu. Obecność funkcji usługowej w miejscowościach gminy ogranicza się w większości do usług służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkańców takich jak: oświata, usługi kultu religijnego czy nieduże obiekty handlowe, których największe natężenie znajduje się wzdłuż dróg powiatowych. Analizując strukturę użytkowania gruntów można zauważyć wyraźnie rolniczy charakter gminy. W gminie Mirów największą powierzchnię zajmują tereny upraw na gruntach ornych, stanowiące 33,83% ogólnej powierzchni gminy. Największą koncentrację tych terenów można zauważyć w północnej części gminy. Duży udział w powierzchni całej gminy mają również tereny leśne (31,30%). Najwięcej terenów leśnych występuje w obrębach Zbijów Mały i Zbijów Duży. Stanowią one część Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie. Znaczący udział w powierzchni gminy stanowi także roślinność trawiasta (głównie łąki i pastwiska), zajmująca 29,92% powierzchni gminy, głównie w centralnej jej części. Tereny zabudowane stanowią jedynie 3,69% powierzchni gminy¹².

Gmina Orońsko

¹² <https://www.mirow.pl/bip/36-prawo-lokalne/zagospodarowanie-przestrzenne/406-projekt-studium-uwarunkowan-i-kierunkow-zagospodarowania-przestrzennego>

Siedzibą władz gminy wiejskiej jest miejscowość Orońsko, która jest jednocześnie siedzibą urzędu i innych podstawowych instytucji obsługi ludności i rolnictwa. Gmina jest położona przy drodze ekspresowej nr 7 w odległości 15 km od Radomia. Obszar gminy Orońsko położony jest w obrębie Równiny Radomskiej wchodzącej w skład makroregionu Wzniesień Południowo – Mazowieckich. Obszar charakteryzuje się monotonną rzeźbą terenu (przeważająca część Równiny położona jest na wysokości 175 - 195 m. n.p.m.), urozmaiconą dolinami rzecznyymi, wydмами i ostańcami denudacyjnymi. Powierzchnia gminy pochyla się w kierunku północno - zachodnim, gdzie w dolinie Szabasówki – rejon Chałupki Łaziskie - znajduje się najniższy położony punkt (164 m. n.p.m.). Najwyższym punktem jest wydma w południowo - wschodniej części gminy w miejscowości Tomaszów (212,6 m. n.p.m.). Gmina Orońsko położona jest w obrębie północnego obrzeża Gór Świętokrzyskich. Na terenie gminy występują utwory mezozoiczne, trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Na powierzchni pojawiają się skały jury środkowej (okolice Wałsnowa) w postaci piaskowców wapnistych zawierających oolity żelaziste. Osady węglowe jury górnej występują na całym obszarze gminy, często tworząc wychodnie (dolina Dobruta, Orońska i Tomaszowa). Na utworach jury górnej w pobliżu północno - wschodniej granicy gminy (poza linią Krogulcza-Chronów), zalegają skały w postaci iłów oliwkowo - żółtych, piaskowców i piasków drobnoziarnistych z marglami i syderytami. Utwory trzeciorzędowe w postaci mułków występują sporadycznie w zagłębieniach terenu (rejon Guzowa). Prawie całą powierzchnię gminy pokrywają utwory czwartorzędowe – gliny, piaski i żwiry, stanowiące bazę surowcową (kruszywa, gliny, wody) i decydujące o charakterze gleb. Do osadów młodszych holocenijskich o małym zasięgu należą piaski eoliczne w wydmach oraz torfy w dolinach rzecznych¹³. Obszar gminy to także popularne wśród wędkarzy akweny do połowów. Największe stawy prowadzone są przez Gospodarstwo Rybackie Orońsko powierzchnia 3 akwenów to około 40 ha¹⁴. Orońsko to także siedziba Centrum Rzeźby Polskiej. W 1958 roku uzyskał on status zabytku jako zespół parkowo-pałacowy. W latach 60. XX wieku utworzono w nim Ośrodek Pracy Twórczej Rzeźbiarzy, historyczne budynki przeznaczono na pracownie, a w parku pojawiły się pierwsze wystawy. W 1974 roku ośrodkowi pod

¹³

https://oronsko.biuletyn.net/fls/bip_pliki/2016_06/BIPF535242B38AE7EZ/Strategia_Rozwoju_Gminy_Oronsko_na_lata_2016__2022.pdf

¹⁴ <https://www.facebook.com/Gospodarstworybackieoronsko/>

egidą ZPAP nadano nazwę Centrum Rzeźby Polskiej, zaś w 1981 Centrum stało się instytucją podległą Ministerstwu Kultury i Sztuki¹⁵. Centrum jest bardzo aktywnym popularyzatorem kultury, organizowane są w ni wystawy, wernisaże, warsztaty adresowane zarówno do artystów, ale także amatorów, dzieci, młodzieży. Niezwykle oryginalnym projektem, który będzie wyróżniał gminę Orońsko jest Park archeologiczny, w miejscu kopalni krzemienia czekoladowego. Jest to wspólne przedsięwzięcie Instytutu Archeologii i Etnologii PAN oraz Urzędu Gminy w Orońsku i będzie prezentować najstarsze dziedzictwo tego regionu. Park archeologiczny ma prezentować paleolityczne kopalnie krzemienia czekoladowego badane w Orońsku przez Katarzynę Kerneder-Gubałę i jej zespół. Od roku 2016 do 2020 naukowcy z Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie prowadzili badania, podczas których odkryto m.in. zabytki krzemienne, kościane oraz rogowe z okresu paleolitu. Ustalono także miejsca, w których istniały szyby górnicze wykonane na potrzeby wydobywania krzemienia czekoladowego¹⁶.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Szczegółowe rekomendacje dla prowadzenia polityki przestrzennej na terenie powiatu określone zostały na podstawie analizy struktur funkcjonalno-przestrzennych poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu wraz z przeprowadzoną analizą potencjałów obszaru urbanizacji:

- obszary zabudowane - aktualnie zainwestowane i wyposażone w niezbędną infrastrukturę pozwalającą na uzupełnienie istniejącej zabudowy, na których przewiduje się uzupełnienie zabudowy niewymagające wykonania sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej oraz drogowej i innych sieci, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, z możliwością zastosowania indywidualnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, w zakresie określonym w ustawie Prawo wodne;

¹⁵ <https://rzezba-oronsko.pl/o-nas/>

¹⁶ <https://radom.wyborcza.pl/radom/7,48201,29021480,w-oronsku-ma-powstac-park-archeologiczny-oronskie-kopalnie.html>

- obszary rozwoju zabudowy - obszary dotychczas niezainwestowane, na których przewiduje się lokalizację zabudowy, w tym zwłaszcza wymagającej wykonania sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej oraz drogowej i innych sieci, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie;
- obszary przestrzeni chronionej oraz tereny wyłączane spod zabudowy – obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody wraz z korytarzami ekologicznymi, strefy ochronne ujęć wody, stanowiące na podstawie ustawy prawo wodne, obszary (działki, na których zlokalizowane są obiekty zabytkowe) objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tereny zieleni, zadrzewień, lasów i upraw polowych, objęte ograniczeniami w zagospodarowaniu i ochronione przez zmianą przeznaczenia na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Obszary urbanizacji składają się terenów osadnictwa wiejskiego, których zróżnicowanie funkcjonalne wynika z dotychczasowych funkcji poszczególnych ośrodków osadniczych. Zapisy w studium określają kierunki dalszego różnicowania funkcji zagospodarowania obszarów urbanizacji poprzez wskazanie obszarów preferowanych dla rozwoju funkcji:

- strefy preferencji rozwoju zabudowy letniskowej oraz agroturystyki;
- strefy preferencji rozwoju funkcji sportu i rekreacji;
- strefy preferencji rozwoju funkcji produkcji i usług;
- obszary węzłowe koncentracji funkcji usługowych.

Kierunki, zasady i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze powiatu:

- rozwój przestrzenny powinien następować w pasmach utworzonych wzdłuż korytarzy komunikacyjnych oraz w rdzeniach układu, który stanowi miasto Szydłowiec, miasto Jastrzęb oraz węzły transportowe w gminach Chlewiska, Mirów i Orońsko;
- pasma rozwoju powinny obejmować zarówno tereny zurbanizowane oraz nowo powstałe wzdłuż ciągów drogowych, w których należy przewidywać wprowadzenie transportu szynowego;

- pomiędzy pasmami rozwoju należy zachować przestrzenie ekstensywnego użytkowania jako obszary zaplecza przyrodniczego;
- wskazane jest powiązanie rozwoju układu komunikacyjnego o charakterze obwodowym, który łączyłby poszczególne obszary, bez konieczności przemieszczania się do jego centrum;
- wsparcie rozwoju terenów zieleni (parki, zieleńce, skwery, bulwary, promenady);
- dla liniowych obiektów infrastruktury transportowej i energetycznej należy zachować korytarze przestrzenne, w miarę możliwości wspólne (tzw. korytarze infrastrukturalne);
- lokalizacja obiektów produkcji energii nie powinna kolidować z innymi funkcjami terenów, w tym szczególnie usytuowanie elektrowni wiatrowych nie może powodować uciążliwości dla zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi, obiektów wrażliwych na zakłócenia promieniowania elektromagnetycznego, a także obszarów o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych¹⁷.

Dla obszarów o cennych walorach przyrodniczo-kulturowych rekomenduje się następujące działania:

- ochronę terenów zachowujących tożsamość kulturową i walory tradycyjnego krajobrazu o specyficznych i unikatowych walorach krajobrazowych;
- porządkowanie i odtwarzanie wartości kulturowych oraz elementów ekspozycji krajobrazowej;
- utrzymanie cennych krajobrazowo przestrzeni otwartych, ograniczanie inwestowania
- na terenach rolnych i leśnych, zagospodarowanie rezerw terenowych w istniejących strukturach przestrzennych;
- kształtowanie nowej zabudowy w sposób nawiązujący do tradycji miejsca, eksponowanie i odtwarzanie dominant architektonicznych i krajobrazowych, ograniczenie powstawania obcych krajobrazowo form zagospodarowania, eliminacja obiektów dysharmonijnych.

Polityka kształtowania ładu przestrzennego powinna być realizowana również poprzez formowanie w przestrzeni województwa następujących stref użytkowania:

¹⁷ Na podstawie rekomendacji zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 +.

- strefa uzupełnienia zabudowy, w której zagospodarowanie powinno być podporządkowane funkcjom związanym z zabudową mieszkaniową, usługową, przemysłową lub techniczną o wysokim stopniu intensywności i która powinna być zainwestowana w pierwszej kolejności;
- strefa rozwoju zabudowy, w której zagospodarowanie powinno być podporządkowane funkcjom związanym z zabudową mieszkaniową, usługową, przemysłową bądź techniczną średnim stopniu intensywności i która powinna być zagospodarowana w drugiej kolejności, po wyczerpaniu rezerw w strefie uzupełnienia zabudowy;
- strefa zachowania zabudowy, w której zakłada się adaptację istniejącego zagospodarowania, a nowe zagospodarowanie podporządkowuje celom ochrony środowiska przyrodniczego oraz ochrony przeciwpowodziowej. W strefie tej nie należy przeznaczać pod zabudowę lub inną działalność inwestycyjną terenów rolnych i leśnych;
- strefa wyłączenia spod zabudowy, w której ogranicza się do minimum rozbudowę istniejącego zagospodarowania, a preferuje się formy użytkowania terenu podporządkowane funkcjom związanym z ochroną środowiska oraz ochroną przed powodzią (m.in. poldery).

W celu zwiększenia bezpieczeństwa ludności i mienia na obszarach, na których występuje zagrożenie powodziowe rekomenduje się następujące działania:

- uwzględnianie w dokumentach planistycznych map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym;
- zachowanie i tworzenie systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych i kanałów ulgi, które umożliwią sterowanie przepływami wód;
- zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych terenów zalewowych poprzez ich ekstensywne wykorzystanie rolnicze (m.in. wypas, koszenie łąk ograniczające zakrzewienie oraz ograniczenia w nawożeniu i zakaz stosowania środków ochrony roślin i wypalania traw);
- prowadzenie robót utrzymaniowych i udraźniających, kształtujących przemieszczanie się wezbrań na obszarach międzywala;

- ograniczanie zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej poza jednostkami osadniczymi, a także zabudowy polderów oraz lokalizacji obiektów i instalacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

Plan projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

<u>Nazwa zadania: Infrastruktura drogowa - budowy, przebudowy, rozbudowy, remonty, dróg powiatowych</u>	
Uzasadnienie	Powiat planuje inwestycje związane z infrastrukturą drogową. Układ drogowy na terenie powiatu jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni wymaga poprawy. Ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, dlatego planowane są dalsze prace związane z poprawą infrastruktury drogowej.
Opis	Planowane są budowy, przebudowy, rozbudowy, remonty dróg powiatowych, chodników, kładek w zależności od potrzeb na drogach będących własnością powiatu zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu nr XXII/118/2008 z dnia 28.12.2008 r.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Rozbudowa infrastruktury budynków starostwa powiatowego</u>	
Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia większej przestrzeni i dostępności do budynków.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się rozbudowę budynku starostwa przy ul. Kościuszki 170 w Szydłowcu oraz montaż windy w budynku przy Pl. M. Konopnickiej 7.

Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.
----------------------------	---

Nazwa zadania: Poprawa jakości funkcjonowania SPZZOZ w Szydłowcu

Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej dla mieszkańców powiatu.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się wsparcie zakupu sprzętu medycznego, karetki, montaż instalacji odnawialnych źródeł energii.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa jakości usług społecznych poprzez wsparcie funkcjonowania PCPR w Szydłowcu

Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniego funkcjonowania i realizacji zadań przez PCPR.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się wsparcie zakupu sprzętu, wyposażenia, przebudowa strefy wejścia głównego do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu wraz z miejscami postojowym, realizację działań szkoleniowych, promocyjnych.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznych

Uzasadnienie	Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i samorządy są zobowiązane do redukcji emisji CO ₂ ,
---------------------	---

	<p>likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty:</p> <p>Najważniejsze cele na 2030 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%
Opis	<p>Planowane projekty będą obejmować głęboką termomodernizację dla zadań: Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół im. KOP w Szydłowcu wraz z instalacją OZE, Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej z elementami OZE w Powiecie Szydłowieckim na działce nr.ewid.1824/4 ul. Kościuszki 39 w Szydłowcu - docieplenia.</p>
Źródła finansowania	<p>Budżet powiatu, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.</p>

Nazwa zadania: Budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu na części działki nr.ewid.1824/4

Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu, które będzie służyło uczniom oraz mieszkańcom.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Budowa basenu w Szydłowcu - poprawa aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i osób dorosłych w Powiecie Szydłowieckim

Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa basenu krytego w Szydłowcu.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa jakości kształcenia ogólnego w placówkach prowadzonych przez Powiat Szydłowiecki

Uzasadnienie	Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji uczniów zgodnych z listą poniżej jest ważna z punktu widzenia rozwoju dzieci i młodzieży: porozumiewania się w języku ojczystym; porozumiewania się w językach obcych; kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych; kompetencji informatycznych; umiejętności uczenia się; kompetencji społecznych i obywatelskich; inicjatywności i przedsiębiorczości; świadomości i ekspresji kulturalnej. Wymienione kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić
---------------------	--

	<p>się do samorealizacji i udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Istotnym elementem nauczanie eksperymentalne jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwałe będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymywaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się.</p>
Opis	<p>Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne do nauki języków obcych i pozostałych kompetencji kluczowych, w tym sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia</p>
Źródła finansowania	<p>Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.</p>

Nazwa zadania: Poprawa jakości kształcenia zawodowego w placówkach prowadzonych przez Powiat Szydłowiecki

Uzasadnienie	Kluczowym elementem funkcjonowania szkolenictwa zawodowego jest wzrost jakości kształcenia zawodowego. Planowane działania powinny się koncentrować na dostosowaniu kształcenia do aktualnych potrzeb i oczekiwań regionalnego rynku pracy oraz zbliżeniu warunków kształcenia do rzeczywistych warunków pracy.
Opis	Planowane działania będą obejmować dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb rynku pracy. Mogą polegać na powstawaniu nowych i doposażeniu istniejących pracowni kształcenia zawodowego, organizacji szkoleń, kursów dla uczniów i nauczycieli.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Kampania informacyjna i promocyjna walorów turystycznych Powiatu Szydłowieckiego

Uzasadnienie	Obszar powiatu posiada tereny atrakcyjne i cenne z punktu widzenia turystycznego, konieczne jest jednak stworzenie spójnego produktu turystycznego o charakterze partnerskim, który będzie mógł być promowany.
Opis	Zadanie powinno być realizowane we współpracy z sąsiednimi samorządami. Można mówić o promocji istniejących szlaków turystycznych, zabytków, lokalnych produktów. Celem powinna być szeroka promocja regionu, atrakcji, bazy noclegowej.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Uzasadnienie	Powiat będzie podejmował działania polegające na wsparciu i realizacji wspólnych projektów z gminami, których celem będzie przeciwdziałanie degradacji środowiska i ochronie walorów przyrodniczych. Celem jest zachowanie jak najlepszego stanu obszarów cennych przyrodniczo i stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi turystyki na obszarze powiatu.
Opis	Planowane działania będą mogły dotyczyć stworzeniu systemu identyfikacji obszarów cennych poprzez instalacje tablic informacyjnych, map, ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych, aplikacji turystycznych. Projekty będą mogły być realizowane w partnerstwach np. na lasami państwowymi, gminami. Elementem ochrony będą mogły być także dedykowane i wyznaczone dla turystów szlaki, które zapewnią sprawny przepływ ruchu turystycznego i ochronią tereny cenne przed degradacją.
Źródła finansowania	Budżet powiatu i gmin, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Budowa Centrum Rozwoju i Wsparcia Dziecka i Rodziny w Szydłowcu - w celu poprawy jakości życia mieszkańców powiatu szydłowieckiego

Uzasadnienie	Działania są konieczne z uwagi na potrzebę podniesienia jakości i efektywności skoordynowanego, zintegrowanego, międzysektorowego wsparcia udzielanego dzieciom, ich rodzinom oraz środowisku, w którym funkcjonują na poziomie powiatu. Istotna będzie koordynacja działań, szczególnie w zakresie ochrony zdrowia, pomocy rodzinie i pomocy społecznej z oferowanymi formami wsparcia w systemie edukacji.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się budowę ww. Centrum wraz z niezbędną infrastrukturą (tj. ogród sensoryczny, parking) przy ul. Staszica w Szydłowcu, obok

	S.P.Z.Z.O.Z. W budynku Centrum umiejscowiona będzie Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Szydłowcu, która obecnie pełni również rolę Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczego w powiecie szydłowieckim, Instytucja Koordynująca działania sieci podmiotów zapewniających wsparcie rodzinom i dzieciom oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: E – usługi publiczne</u>	
Uzasadnienie	Pandemia w Polsce spowodowała, że koniecznym stało się wprowadzenie licznych udogodnień i możliwości załatwiania spraw urzędowych w formie elektronicznej. Jednak ten obszar wymaga doinwestowania i poszerzenia katalogu oferowanych usług.
Opis	Planowane działania mają się przyczynić do rozbudowy technologii informacyjno-komunikacyjnych świadczonych przez Starostwo Powiatowe oraz jednostki podległe. Założeniem jest zwiększenie dostępności i jakości e-usług publicznych poprzez zapewnienie obywatelom łatwego dostępu do usług publicznych, usprawnienie przepływu informacji oraz promowanie komunikacji elektronicznej między obywatelem, a administracją publiczną. Kluczowym elementem będzie wdrożenie szeregu usług elektronicznych.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Kompetentne kadry - szkolenia dla pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych</u>	
Uzasadnienie	Z tym powiązana jest koncepcja <i>uczenia się przez całe życie określana jest obecnie jako lifelong learning</i> i odnosi się

	do wszelkiej, trwającej przez całe życie, aktywności, mającej na celu rozwój wiedzy i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zorientowanej na zatrudnienie.
Opis	Szkolenia będą organizowane dla pracowników urzędu i jednostek podległych na podstawie bieżących potrzeb po analizie i rozpoznaniu potrzeb szkoleniowych. Szkolenia będą dotyczyć zarówno aspektów miękkich, kompetencyjnych oraz tych związanych z wykonywaniem obowiązków dotyczące prawa zamówień publicznych, prawa budowlanego, gospodarki odpadami, ochrony środowiska, gospodarki przestrzennej, funduszy unijnych.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Rewitalizacji Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku

Uzasadnienie	<p>Centrum Rzeźby w Orońsku jest unikatową instytucją cenioną w kraju i zagranicą. Jego aktywności przyczyni się także do promocji Powiatu Szydłowieckiego. Planowane działania będą się przyczyniać do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwoju i poprawy atrakcyjności pod względem kulturalnym i turystycznym; - poprawy i zwiększenia przestrzeni do prowadzenia działalności z zakresu kultury, edukacji kulturalnej i aktywności społecznej; - aktywizacji społecznej w celu przeciwdziałania wykluczeniem np. osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych, seniorów; - zwiększenie dostępności fizycznej do obiektów kultury.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się podjęcie działań rewitalizacyjnych obejmujących roboty budowlane, poprawę infrastruktury w istniejących budynkach, rozbudowę, w celu zwiększenia powierzchni ekspozycyjne m.in. dla potrzeb

	Muzeum Rzeźby Współczesnej j oraz zagospodarowanie terenu.
Źródła finansowania	Fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rezultaty planowanych działań

Rezultaty przewidzianych zadań zostały uporządkowane w formie otwartego katalogu, który będzie mógł być uzupełniony w zależności do ustalonych wskaźników w ramach programów operacyjnych wdrażanych w nowej perspektywie. Weryfikacja wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i zostanie poddana analizie w ramach monitoringu.

Wartość bazowa 2023 określa się do stanu sprzed realizacji, dlatego też przyjęto, że wartość ta dla potrzeb strategii jest równa zero. Z uwagi na okres przygotowywania dokumentu i fakt, że część projektów jest w fazie koncepcyjnej lub projektowej nie jest możliwe precyzyjne wpisanie wartości docelowej. Dlatego też wartość docelowa wskaźnika nie może zostać skwantyfikowana w wyrażony liczbowo stan danego wskaźnika na moment zakończenia rzeczowej realizacji projektu. Posłużono się opcją opisową. Wartości liczbowe będą uzupełnione już na etapie docelowym opracowywania wniosków o dofinansowanie i projektów technicznych.

L.p. zadania	Nazwa zadania	Wskaźnik	Wartość bazowa 2022	Wartość docelowa 2030	Źródła weryfikacji
1.	Poprawa efektywności energetycznej na terenie Powiatu Szydłowieckiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków ▪ Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, audyty energetyczne, audyty energetyczne ex-post

2.	Modernizacja dróg lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość wybudowanych, przebudowanych zmodernizowanych dróg 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Starostwa Powiatowego
3.	Doposażenie placówek oświatowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba doposażonych placówek oświatowych 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Starostwa Powiatowego
4.	Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba wybudowanej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Starostwa Powiatowego
5.	Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, Starostwa Powiatowego
6.	Odnawialne źródła energii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE ▪ Liczba wybudowanych 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, Starostwa Powiatowego

		<p>jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z biomasy 			
7.	E – usługi publiczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne ▪ Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja ▪ Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, audyty energetyczne, Starostwa Powiatowego

		najmniej 4 - transakcja			
8.	Cyfrowy powiat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno–komunikacyjne (TIK) ▪ Liczba osób, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje w zakresie TIK 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, Starostwa Powiatowego
9.	Przyjazna szkoła - doposażenie, organizacja zajęć dodatkowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji szkolnej i przedszkolnej ▪ Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych ▪ Liczba szkół i placówek systemu 	0	Wzrost	Starostwa Powiatowego

		oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych			
10.	Rozwój kompetencji pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych h	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje 	0	Wzrost	Starostwa Powiatowego
11.	Promocja powiatu	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych 	0	Wzrost	Starostwa Powiatowego
12.	Edukacja ekologiczna	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przeprowadzonych działań ekologicznych 	0	Wzrost	Starostwa Powiatowego

Zgodność Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego z aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim

Zgodność z dokumentami europejskimi i krajowymi

L.p.	Nazwa dokumentu	Charakterystyka zgodności
1.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Dokument Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to

	<p>program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 r. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership):</p> <p>Ludzie (People)</p> <p>Nie pomijanie nikogo, czyli docieranie do grup wykluczonych, tworzenie warunków i możliwości korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi, zagwarantowania równego dostępu do zasobów ekonomicznych, podstawowych usług, ziemi, zasobów naturalnych, technologii i finansów.</p> <p>Planeta (Planet)</p> <p>Tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowanie społecznych, gospodarczych i środowiskowych aspektów rozwoju, zbudowanie modelu rozwoju, który będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu oraz racjonalnie wykorzystywał zasoby środowiska naturalnego, a poprzez to osiągnięcie lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa.</p> <p>Dobrobyt (Prosperity)</p> <p>Przekształcanie gospodarek sprzyjające tworzeniu miejsc pracy i zapewnieniu inkluzywnego rozwoju, w tym</p>
--	---

	<p>przystawienie się na zrównoważone modele konsumpcji i produkcji, przy wykorzystaniu nowych technologii i potencjału biznesu, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej, czystej wody, elektryczności, transportu, telekomunikacji, ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, inwestowania, wymiany handlowej; zintensyfikowanie zrównoważonego rozwoju miast.</p> <p>Pokój (Peace) Budowanie pokoju oraz skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne i współdecydowanie, wzmocnienie roli i odpowiedzialności instytucji, które powinny wspierać rządy prawa, prawo własności, wolność słowa i mediów, wolność polityczną, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek.</p> <p>Partnerstwo (Partnership) Nowe globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań, dotyczy to zarówno partnerstwa pomiędzy rządami, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami.</p> <p><i>Strategia Rozwoju Gminy Powiatu Szydłowieckiego jest zgodna z Agendą 2030, powiat priorytetowo traktuje zrównoważony rozwój w każdym obszarze swojego funkcjonowania. Projektowanie rozwoju powiatu odbywa się w oparciu o troskę o środowisko</i></p>
--	---

		<i>naturalne, dobrobyt mieszkańców, jakość życia i infrastrukturę techniczną.</i>
2.	Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027	<p>Cele polityki spójności na lata 2021 – 2027:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inteligentniejsza Europa (innovacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza) 2. Bardziej ekologiczna, niskoemisyjna Europa (w tym transformacja sektora energetycznego, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dostosowanie do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem) 3. Bardziej połączona Europa (mobilność i łączność TIK) 4. Bardziej prospołeczna Europa (europejski filar praw socjalnych) 5. Europa bliższa obywatelom (zrównoważony rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych oraz inicjatywy lokalne. <p>2 cele horyzontalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budowanie potencjału administracyjnego - Współpraca między regionami i ponad granicami (osadzenie współpracy w głównym nurcie). <p><i>Założenia Strategii realizują politykę spójności na lata 2021 – 2027. Powiat będzie się rozwijać w oparciu o realizację projektów obejmujących m.in. transformację energetyczną, rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości, poprawę lokalnej infrastruktury, adaptację do zmian klimatu.</i></p>
3.	Europejski Zielony Ład (EU Green Deal)	<p>Europejski Zielony Ład (EU Green Deal) to kompleksowa strategia Unii Europejskiej dotycząca ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Tym samym Europa do 2050 r. aspiruje do bycia pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Plan ambitny, ale możliwy do zrealizowania, biorąc pod uwagę pełne zaangażowanie wszystkich państw członkowskich w jego realizację. Głównym celem, obok neutralności</p>

	<p>klimatycznej, jest przede wszystkim ochrona życia ludzkiego oraz zwierząt i roślin, przy jednoczesnym wsparciu transformacji energetycznej na rzecz czystej technologii.</p> <p>Europejski Zielony Ład składa się z 10 założeń:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Europa bez zanieczyszczeń - zanieczyszczenie powietrza, wody oraz rozwiązanie problemu zanieczyszczenia przemysłowego;2. Przejście na gospodarkę cyrkulacyjną - przyjęcie nowego planu działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym do marca 2020 r.;3. Program "Farm to Fork" - cele dotyczące redukcji chemicznych pestycydów (50% do 2030 r.), nawozów i zwiększenie powierzchni upraw organicznych;4. Zielona Wspólna Polityka Rolna - wysokie ambicje środowiskowe i klimatyczne w ramach reformy Wspólnej Polityki Rolnej;5. Mechanizm JUST Transition - wsparcie finansowe dla regionalnych planów transformacji energetycznej;6. Finansowanie transformacji - fundusze na zielone innowacje i inwestycje publiczne;7. Czysta, przystępna cenowo i bezpieczna energia - ocena ambicji państw członkowskich ujętych w ramach krajowych planów w zakresie energii i klimatu;8. Osiągnięcie neutralności klimatycznej - propozycja pierwszej ustawy klimatycznej zapisującej cel neutralności klimatycznej do 2050r.;9. Zrównoważony transport - przyjęcie strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, a także przegląd dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych i rozporządzenia TEN-T;
--	---

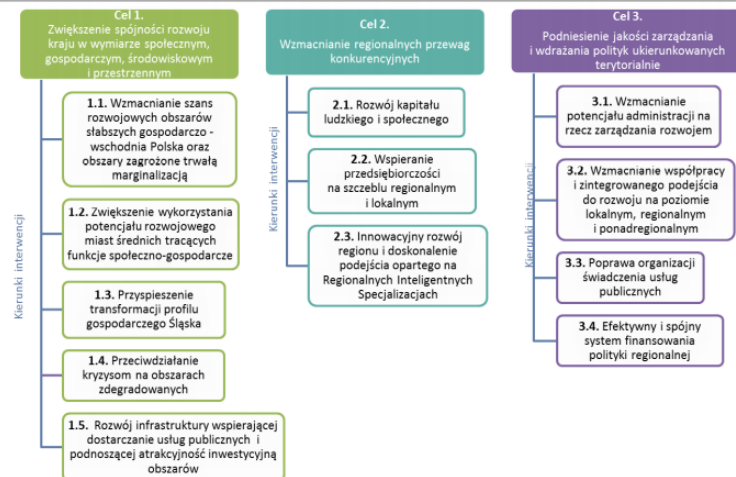
		<p>10. Ochrona europejskiego kapitału naturalnego - propozycja strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej do 2030 r.</p> <p>Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego w swoich planach uwzględnia działania dotyczące ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym, ma to odzwierciedlenie w celach oraz w przewidzianych do realizacji projektach inwestycyjnych.</p>
4.	<p>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</p>	<p>Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <p>I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);</p>

		<p>II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);</p> <p>III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.</p> <p>Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego w swoich założeniach uwzględnia priorytetowe obszary wymienione w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Powiat zamierza aktywnie dbać o rozwój swój i otoczenia społeczno – gospodarczego realizując własne projekty lub tworząc przestrzeń i ramy do realizacji indywidualnych przedsięwzięć.</p>
5.	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)</p>	<p>KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.</p> <p>1. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska.</p>

2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych.
3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego.
4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek.
5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach.
6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami.
7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Cele główne i cele szczegółowe polityki regionalnej

Cel główny KSRR:
 Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

Cele KSRR 2030 wpisują się w wyzwania i przewidziane inwestycje tzw. twarde jak i miękkie zaplanowane przez gminę. Powiat Szydłowiecki zamierza prowadzić politykę równoległego rozwoju sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

6.	Strategia Zrównoważonego o Rozwoju Transportu do 2030 r.	<p>Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.</p> <p>Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce; • poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym; • zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego); • poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów; • ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko; • poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe. <p><i>Powiat Szydłowiecki zamierza dbać o rozwój swojej dostępności transportowej, poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez realizację inwestycji mających na celu modernizację dróg lokalnych.</i></p>
7.	Polityka energetyczna Polski do 2040 r.	<p>W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez</p>

		<p>sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji.</p> <p>Główne filary strategii¹⁸</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>I filar</p> <p>Sprawiedliwa transformacja</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>II filar</p> <p>Zeroemisyjny system energetyczny</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>III filar</p> <p>Dobra jakość powietrza</p> </div> </div> <p><i>Powiat Szydłowiecki uwzględni w swoich planach działania związane z efektywnością energetyczną planuje dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną.</i></p>
8.	<p>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 +</p>	<p>Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia.</p> <p>W Strategii wskazano cel główny: zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze; - Dostępne i mobilne Mazowsze; - Zielone, niskoemisyjne Mazowsze; - Mazowsze zintegrowane społecznie; - Mazowsze bogate kulturowo. <p><i>Powiat Szydłowiecki uwzględni w swoich planach działania związane ze wspieraniem przestrzeni oraz</i></p>

¹⁸ <https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/polityka-energetyczna-polski-do-2040-r/>.

		<p>warunków dla rozwoju gospodarczego, planuje dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną, ważnym aspektem rozwoju jest wspieranie inwestycji związanych z kulturą oraz integracji i włączenia społecznego.</p>
--	--	--

System wdrażania Strategii

Realizacja, monitoring i ewaluacja

Strategia Rozwoju Powiatu jest dokumentem, który powinien podlegać monitoringowi i aktualizacji, tak żeby przez cały okres obowiązywania odzwierciedlała potrzeby i stan powiatu.

System monitorowania i ewaluacji jest istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego i ma koncentrować się na weryfikacji postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Celem przeprowadzania monitoringu jest weryfikacja danych odnośnie realizacji celów operacyjnych i dokonywanie bieżących korekt w procesie wdrażania zadań, podczas gdy w przypadku ewaluacji chodzi o formułowanie wniosków i rekomendacji mogących posłużyć udoskonalaniu założeń, jak i innych działań, które

będą prowadzone w przyszłości. Natomiast ewaluacja dostarcza informacji potrzebnych do rozwiązywania problemów, które nie mogą zostać zdiagnozowane jedynie w oparciu o monitoring¹⁹. Ewaluacja to obiektywna ocena rezultatu wdrażania strategii, której celem jest dostarczenie rzetelnych i przydatnych informacji, służących wsparciu procesu decyzyjnego. Celem systemu monitorowania i ewaluacji jest:

- ocenianie skuteczności strategii;
- wczesne ostrzeżenie przed zagrożeniami;
- wykrywanie zbliżania się do momentów, w których następuje konieczność zmiany drogi rozwoju gminy;
- dostarczenie informacji niezbędnych do ewaluacji i w konsekwencji podjęcia decyzji o aktualizacji całej strategii lub niektórych jej części.
- Zakres monitorowania i ewaluacji obejmuje:
 - realizację strategii,
 - ocenę stopnia osiągnięcia celów operacyjnych,
 - czynniki rozwojowe wewnętrzne i w otoczeniu, które w istotny sposób oddziaływały na dotychczasową realizację strategii i wpływają na ewentualną potrzebę jej aktualizacji.

System składa się z dwóch części składowych tj.:

- I. Monitoringu obejmującego zbieranie i selekcjonowanie informacji, wskazanie jednostek odpowiedzialnych za pozyskiwanie, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji niezbędnych do wyliczania wskaźników monitoringu. Ważne jest, aby informacje były zawsze aktualne, uporządkowane i dostępne dla zainteresowanych. Monitoring realizacji poszczególnych celów operacyjnych odbywać się będzie w oparciu o przypisane do nich mierzalne wskaźniki.
- II. Ewaluacji obejmującego ocenę i interpretację zgromadzonych w podsystemie monitoringu danych. Podstawę ewaluacji stanowią będą dane pochodzące z monitoringu, tj. systematycznego badania procesu wdrażania strategii oraz efektów podejmowanych działań. Sprawnie funkcjonujący i odpowiednio zaplanowany system monitoringu jest podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie ewaluacji strategii.

¹⁹ Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej.

Źródła finansowania

W 2023 r. rozpoczęła się kolejna unijna perspektywa budżetowa, która przyniesie rekordowe 76 mld euro dla Polski na rzecz poprawy jakości życia. Fundusze unijne w nowej perspektywie pomogą wzmocnić polską gospodarkę, ale przede wszystkim umożliwią szybsze wyjście z kryzysu wywołanego przez pandemię koronawirusa. Środki finansowe zostaną zainwestowane w rozwój, infrastrukturę, cyfryzację, środowisko, edukację, rolnictwo, zdrowie oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027 stwarza duże możliwości realizacji celów zawartych w strategii poprzez pozyskiwanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Polska jest największym beneficjentem środków z Polityki Spójności mającej na celu zmniejszanie dysproporcji rozwojowych. To ponad 76 mld euro, które przeznaczone zostaną na projekty infrastrukturalne, biznesowe, społeczno-edukacyjne i rozwijające rynek pracy z których efektów skorzystają mieszkańcy. Dzięki funduszom europejskim będą wspierane inwestycje przyczyniające się do realizacji celów:

- Bardziej konkurencyjnej i inteligentnej Europy;
- Bardziej przyjaznej dla środowiska niskoemisyjnej Europy;
- Lepiej połączonej Europy;
- Europy o silniejszym wymiarze społecznym;
- Europy bliżej obywateli;
- Łagodzenia skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimat.

Poniżej zostały zaprezentowane główne założenia programów, które będą realizowane i z których Powiat Szydłowiecki, gminy oraz inne podmioty i organizacje będą mogły skorzystać pozyskując bezzwrotne dotacje lub niskooprocentowane pożyczki.

W obecnej perspektywie unijnej 16 województw otrzyma łącznie na rozwój 153 mld zł, co oznacza, że 44% środków objętych Umową Partnerstwa będzie w dyspozycji samorządów regionalnych. Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 posiada budżet przekraczając 2,1 mld euro, który zostanie przeznaczony na zrównoważony rozwój województwa. Program został zatwierdzony przez Komisję Europejską 2 grudnia 2022 r. Dzięki funduszom europejskim możliwa będzie realizacja

inwestycji z zakresu m.in.: rozwoju transportu, wspierania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, transformacji energetycznej i dostosowania do zmian klimatu, cyfryzacji, inwestycji w obszarze kultury, ochrony zdrowia, czy też przejścia w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. Wsparcie obejmie również szereg działań społecznych, edukacyjnych i rozwijających mazowiecki rynek pracy. Po wieloletniej przerwie do programu regionalnego wrócić możliwości wsparcia turystyki, czy też gospodarki wodno-ściekowej.

Priorytety w ramach programu:

- I. Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza;
- II. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza;
- III. Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej na Mazowszu;
- IV. Fundusze Europejskie dla lepiej połączonego i dostępnego Mazowsza;
- V. Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu;
- VI. Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza;
- VII. Fundusze Europejskie dla nowoczesnej i dostępnej edukacji na Mazowszu;
- VIII. Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu;
- IX. Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim;
- X. Pomoc techniczna (EFRR);
- XI. Pomoc techniczna (EFS +).

Ponadto środki będą dostępne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. W jej ramach będzie wdrażany w nowym okresie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich będzie wspierany przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania. Nowe działania w ramach WPR będą koncentrowały się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego oraz ocenie jego oddziaływania na klimat i środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony.

Środki pochodzą z następujących funduszy unijnych:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Europejski Fundusz Społeczny+,
- Fundusz Spójności,
- Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury,

- Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Programy, które będą realizowane w latach 2021-2027:

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)

Pieniądze z Funduszu Europejskiego dla Rozwoju Społecznego będą inwestowane między innymi w poprawę sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie opieki nad dziećmi, edukację i zdrowie. Celem FERS będzie poprawa sytuacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Dofinansowanie z FERS trafi także na zwiększenie dostępności opieki żłobkowej. FERS będzie koncentrował się także na jakości edukacji, w tym kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego. W obszarze zdrowia, podobnie jak w obecnej perspektywie finansowej, priorytetem będzie przejście od opieki instytucjonalnej do opieki lokalnej. Fundusze unijne w ramach FERS wesprą także osoby starsze potrzebujące opieki oraz dzieci i młodzież z zaburzeniami psychicznymi.

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020.

Cele:

- zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii;
- wzrost konkurencyjności MŚP;
- rozwinięcie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości;
- transformacja gospodarki w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii

Realizacja jest przewidziana w formie instrumentów pogrupowanych w cztery priorytety:

I - Wsparcie dla przedsiębiorców, czyli zapewnienie dofinansowania w obszarach B+R, wdrożeń nowych rozwiązań, infrastruktury B+R, internacjonalizacji, rozwoju kompetencji, automatyzacji i robotyzacji, zielonej gospodarki.

II - Środowisko przyjazne innowacjom, czyli wspieranie projektów strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki, w tym m.in. rozbudowy publicznej infrastruktury badawczej, transferu i komercjalizacji technologii powstających na uczelniach i w instytutach, a także wzmocnienie potencjału instytucji otoczenia biznesu takich jak akceleratory, klastry, instytucje badawcze oraz szerokie wsparcie start-upów.

III - Zazielenienie przedsiębiorstw, czyli wsparcie projektów bezpośrednio przyczyniających się do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu, w tym neutralności klimatycznej, zielonej transformacji gospodarki i zrównoważonego rozwoju. Oferta dla przedsiębiorstw będzie obejmować zielony fundusz gwarancyjny, kredyt ekologiczny oraz projekty IPCEI. Uzupełnieniem będą innowacyjne zamówienia publiczne na prace B+R nad technologiami i produktami jeszcze nieistniejącymi na rynku, pożądanymi ze względów społecznych i środowiskowych.

IV - Pomoc techniczna, czyli zapewnienie systemowego wsparcia dla potencjalnych beneficjentów poprzez realizację działań zachęcających i ułatwiających ubieganie się o środki z Programu, kontynuacja STEP i Innovation Coach, wspieranie beneficjentów w realizacji projektów, a także zapewnienie wsparcia administracyjnego w realizacji Programu.

Oferta skierowana jest do:

- przedsiębiorstw,
- sektora nauki,
- konsorcjów przedsiębiorców oraz konsorcjów przedsiębiorców z organizacjami badawczymi,
- instytucji otoczenia biznesu, czyli ośrodków przedsiębiorczości, ośrodków innowacji, instytucji finansowych.

Formy wsparcia:

- dotacje,
- instrumenty finansowe,
- kapitałowe oraz gwarancyjne,
- instrumenty łączące finansowanie zwrotne i dotacyjne.

Budżet: ok 7,9 mld euro

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 jest kontynuacją Programu Polska Cyfrowa 2014-2020 i stanowi kolejny etap cyfrowej transformacji kraju.

Cele:

- budowa społeczeństwa gigabitowego w Polsce,
- udostępnienie zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców (4 i 5 stopień e-dojrzałości usług),
- zapewnienie cyberbezpieczeństwa poprzez wsparcie w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji,
- rozwój gospodarki opartej na danych wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe,
- rozwój współpracy na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych,
- wsparcie rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorców.

Pandemia COVID-19 pokazała jak istotny jest szybki rozwój ww. obszarów dla sprawnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństw w czasie tego typu zagrożeń. To dzięki procesowi cyfryzacji możliwa jest zdalna praca i edukacja, korzystanie z e-usług publicznych, w tym usług zdrowotnych, a także robienie zakupów czy załatwianie spraw w banku bez wychodzenia z domu.

Program kierowany jest przede wszystkim do:

- przedsiębiorców,
- administracji publicznej,
- organizacji pozarządowych,
- podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki,
- podmiotów leczniczych,
- instytucji kultury.

Zakładana forma wsparcia:

- dotacje.

Budżet”

- Ok. 2 mld euro.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko

Głównym celem Programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym poprzez:

- obniżenie emisyjności gospodarki transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym;
- budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne;
- dokończenie realizacji odcinków sieci bazowej TEN-T do roku 2030;
- poprawę bezpieczeństwa transportu zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia;
- wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.

Program przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej mieszkalnictwa, budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw oraz zwiększy udział zielonej energii z odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii.

Inwestycje w infrastrukturę energetyczną mają przynieść poprawę jakości i bezpieczeństwa funkcjonowania sieci elektroenergetycznych oraz rozwój inteligentnych sieci gazowych i wzrost ich znaczenia w nowoczesnym, zielonym systemie energetycznym. Inwestycje w sektorze środowiska mają przyczynić się do większej odporności na zmiany klimatu (w tym na susze i powodzie) oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego (wzrost zdolności retencyjnych oraz poprawę systemów monitorowania i zarządzania kryzysowego).

W Programie duże znaczenia przywiązano do poprawy gospodarowania wodą pitną oraz ściekami komunalnymi, a także odpadami komunalnymi. Planuje się wzmocnić ochronę bioróżnorodności i naturalnych ekosystemów; będziemy rozwijać systemy monitorowania zasobów przyrodniczych, aby ułatwić ich ochronę. Celem jest zmniejszenie emisji w transporcie poprzez rozwój transportu szynowego, w tym w miastach, zwiększymy dostępność komunikacji zbiorowej, a także alternatywne wobec dróg łańcuchy logistyczne (porty morskie, drogi wodne śródlądowe, przewozy intermodalne).

Oferta skierowana będzie do m.in.:

- przedsiębiorstw,
- jednostek samorządu terytorialnego,
- podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego,
- właścicieli budynków mieszkalnych,
- państwowych jednostek budżetowych i administracji publicznej,
- dostawców usług energetycznych,
- zarządców dróg krajowych i linii kolejowych,
- służb ratowniczych (ratownictwo techniczne) i odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ruchu,
- Państwowej Straży Pożarnej,
- podmiotów zarządzających portami lotniczymi oraz portami morskimi,
- organizacji pozarządowych,
- instytucji ochrony zdrowia, instytucji kultury,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Formy wsparcia:

- dotacje,
- instrumenty finansowe,
- instrumenty łączące finansowanie zwrotne i dotacyjne.

Budżet:

- ponad 25 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej

Obszary wsparcia:

- Przedsiębiorczość: wsparcie dla start-upów, innowacje dzięki zmianom wzorniczym, automatyzacja i robotyzacja, transformacja modeli biznesowych w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego, pożyczki na inwestycje w turystykę;
- Energia i klimat: rozwój inteligentnych sieci energetycznych, dostosowanie miast do zmian klimatu, ochrona bioróżnorodności, podnoszenie świadomości ekologicznej;
- Zrównoważona mobilność miejska;
- Transport: rozbudowa ponadregionalnej infrastruktury drogowej i kolejowej;

- Zrównoważona turystyka: tworzenie ponadregionalnych szlaków turystycznych.

Z programu skorzysta 5 dotychczasowych województw: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie oraz – co jest nowością – **część województwa mazowieckiego** (bez Warszawy i 9-ciu otaczających ją powiatów), tzw. region statystyczny mazowiecki regionalny.

Cel:

- Utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności makroregionu oraz wyższej jakości życia w Polsce Wschodniej.

Cele szczegółowe:

- Wsparcie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw;
- Zwiększenie atrakcyjności miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu;
- Zwiększenie dostępności transportowej Polski Wschodniej;
- Rozwój społeczno-gospodarczy dzięki turystyce.

Budżet: 2,65 mld euro.

Pozostałe fundusze, z których będą realizowane projekty:

- ❖ Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027;
- ❖ Fundusze Europejskie dla Rybactwa;
- ❖ Fundusze Europejskie na Migracje, Granice i Bezpieczeństwo;
- ❖ Programy Interreg (Europejskiej Współpracy Terytorialnej).